

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra společenských věd

Bakalářská práce

Lucie Kremlová

**Komparace svátků a významných dní v České republice,
Spojených státech amerických a Spojeném království Velké
Británie a Severního Irsku**

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci s názvem „*Komparace svátků a významných dní v České republice, Spojených státech amerických a Spojeném království Velké Británie a Severního Irsku*“ vypracovala samostatně, pod odborným dohledem Mgr. Moniky Sukové. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Olomouci dne

Lucie Kremlová

Poděkování:

Ráda bych poděkoval paní Mgr. Monice Sukové za odborné vedení bakalářské práce, cenné rady a připomínky. Dále děkuji rodině za podporu během psaní bakalářské práce a celého studia.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Lucie Kremlová
Katedra nebo ústav:	Katedra společenských věd
Vedoucí práce:	Mgr. Monika Suková
Rok obhajoby:	2024

Název práce:	Komparace svátků a významných dní v České republice, Spojených státech amerických a Spojeném království Velké Británie a Severního Irsku
Název v angličtině:	Comparison of holidays and important days in the Czech Republic, the United States of America and the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá porovnáním slavení vybraných svátků na území ČR a dalších dvou států, kterými jsou Spojené státy americké a Spojené království Velké Británie a Severního Irsku (primárně se zaměřením na Velkou Británii). Na základě obsahové analýzy vybraných monografií a publikací jsou popsány a komparovány jednotlivé svátky a způsoby jejich slavení.
Klíčová slova:	Svátek, státní svátek, Velikonoce, Vánoce, oslava, státnost, USA, Spojené státy americké, Velká Británie, Česká republika, zvyky, tradice, Den nezávislosti
Anotace v angličtině:	The bachelor thesis deals with a comparison of the celebration of selected holidays in the Czech Republic and two other countries, which are the United States of America and the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland (primarily focusing on Great Britain). Based on the content analysis of selected monographs and publications, the individual holidays and the ways of their celebration are described and compared.
Klíčová slova v angličtině:	holiday, bank holiday, federal holiday, Easter, Christmas, celebration, statehood, USA, United States of America, Great Britain, Czech Republic, customs, traditions, Independence Day
Přílohy vázané v práci:	-
Rozsah práce:	47 s.
Jazyk práce:	Český jazyk

Obsah

ÚVOD.....	6
METODOLOGIE	8
1 Současný stav bádání.....	9
2 Svátek	12
2.1 Definice svátku	12
2.2 Obory zabývající se svátky.....	12
3 Svátky ve vybraných zemích.....	13
3.1 Svátky v České republice	13
3.2 Svátky ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irska.....	14
3.3 Svátky ve Spojených státech amerických.....	16
4 Komparace vybraných svátků	18
4.1 Velikonoce.....	18
4.1.1 Velikonoce (Česká republika)	19
4.1.2 Easter (Velká Británie)	23
4.1.3 Easter (Spojené státy americké)	26
4.2 Oslava státnosti.....	29
4.2.1 Den české státnosti (Česká republika).....	29
4.2.2 Oslavy státnosti (Velká Británie)	30
4.2.3 Independence Day (Spojené státy americké).....	33
4.3 Vánoce	34
4.3.1 Vánoce (Česká republika)	34
4.3.2 Christmas (Velká Británie).....	37
4.3.3 Christmas (Spojené státy americké)	40
ZÁVĚR.....	43
POUŽITÁ LITERATURA	45

ÚVOD

Cílem této práce je porovnat, identifikovat a poukázat na rozdíly i podobnosti vybraných svátků v České republice, Velké Británii a Spojených státech amerických. Navíc také upozornit na stejné či rozlišné způsoby slavení, symboly, tradice a prožívání těchto dní obyvateli daných států.

Toto téma je stále aktuální a je třeba jej zpracovávat, neboť dostupné zdroje mohou být matoucí a veřejnost se někdy potýká s problémem, ke kterému datu zařadit jaký svátek či co je jeho obsahem. Práce může dopomoci i k lepšímu vnímání anglosaské kultury a jejich tradic. Přínos tkví ve zpracování jednotné a přehledné práce, která z relevantní literatury shrne a uvede vymezení, původ a tradice vybraných svátků v jednotlivých zemích.

Svátky hrají v životě lidí důležitou roli. Jsou to dny, kdy se scházíme s rodinou a přáteli, slavíme tradice a ctíme historii. V každé zemi a kultuře se slaví různé svátky, které odrážejí specifické hodnoty, tradice a historii dané společnosti.

Propojení České republiky s anglosaským prostředím je komplexní a zasahuje do různých historických, kulturních, politických, ekonomických a dalších oblastí. Tato mnohostranná propojení přinášejí vzájemné obohacení a spolupráci. V průběhu historie se vzájemně ovlivňovaly i světské svátky a tradice.

Bakalářská práce kompiluje jednotlivé přístupy a teze autorů k vybranému tématu pomocí obsahové analýzy. Proto se první kapitola zaměřuje na shrnutí a analýzu relevantních literárních zdrojů a dosud publikovaných publikací, které budou dále v práci sloužit pro komparaci tvrzení o zkoumaných svátcích. Uvádí seznam publikací společně s jejich stručným obsahem.

Druhá kapitola pojednává o pojmu svátek. Zaměřuje se na význam a možné definice tohoto pojmu. Následně přibližuje obory, které se zabývají studiem svátků.

Třetí kapitola popisuje jednotlivé typy a názvy svátků či významných dní ve vybraných zemích – České republice, Velké Británii a Spojených státech amerických a přehledně je uvádí pro každou zemi.

Čtvrtá nejobsáhlejší kapitola obsahuje komparaci vybraných svátků (Velikonoce, oslava státnosti, Vánoce) v uvedených 3 zemích. Zaměřuje se na názvy a data jednotlivých oslav, jejich původ a jednotlivé zvyky a tradice uvedených svátků. Komparace probíhá primárně

mezi ČR a jednotlivými anglosaskými zeměmi, avšak i mezi oběma anglosaskými zeměmi vzájemně.

METODOLOGIE

Nejprve jsme využili rešeršní činnost pro výběr vhodné literatury pro pozdější obsahovou analýzu a zpracování jednotlivých tezí. Pomocí této činnosti vyhledáváme odbornou literaturu pro zvolené téma. Kritériem k třizení je především rozlišení kvalitních odborných zdrojů a dále se zaměřujeme na to, jak texty korespondují s našim tématem. Zkoumáme i název, resumé či abstrakt knihy. (Novotná et al., 2019, s. 50)

Primární využitou metodologií při zpracování dat a obsahu práce je obsahová analýza. Jedná se o práci s dokumenty, v kterých hledáme určité prvky, vztahy nebo aspekty. Dále se mohou i srovnávat s jinými dalšími dokumenty. Může se zaměřovat se na vnější podobu dokumentu, kde zkoumá celkovou podobu vybraného dokumentu a zároveň i vnitřní analýzu, která již zahrnuje hledání konkrétních prvků a jevů v dokumentu. (Reichel, 2009, s. 127-129) V práci se zaměřujeme primárně na vnitřní analýzu dokumentů a vnější analýzu upozadujeme.

Použitá literatura, která bude dále rozebírána, a její bližší popis se nachází v kapitole Současný stav bádání. Při obsahové analýze se zaměřujeme především na časové vymezení vybraných svátků, jejich původ, způsoby slavení, tradice a jejich atributy. Tyto prvky vyhledáváme v jednotlivých dokumentech a následně používáme ke komparaci mezi určenými třemi zeměmi.

1 Současný stav bádání

Státní svátky a významné dny jsou události v roce, které všechny lidi obklopují. Základní informace o nich má většina obyvatel. Lze nalézt knihy, které tyto události blíže popisují, ať už se jedná o historii či různé tradice. Nejvíce se v literatuře objevují zmínky o Velikonocích a Vánocích, což by evokovalo, že se jedná o dva nejdůležitější svátky v roce. Zároveň velké množství pramenů a literatury o těchto svátcích může být způsobeno tím, jak dlouho se již slaví, a i jejich propojením s křesťanstvím, z kterého vycházejí. Jelikož po dlouhá staletí bylo v evropském geografickém horizontu křesťanství dominantní hybnou silou, která ovlivňovala každodennost lidí, zaměřuje se většina knih na lidovou a náboženskou rovinu slavení svátků. V této kapitole se zaměříme na ty nejvýznamnější publikace.

První kniha nese název *Obyčeje a slavnosti v české lidové kultuře*. V tomto díle nalzáme průřez všemi různými svátky v průběhu roku z lidového pohledu, ale i jednotlivé svátky světců (např. Jan Nepomucký, Florián, Vít a další) a tradice a zvyky, které se v tyto dny a k těmto světcům pojí. Knihu doplňují fotografie, černobílé i barevné podle doby vzniku, které vyobrazují jednotlivé tradice a události s popisem místa a roku, což pomáhá k lepší vizualizaci určitých situací a předmětů. Navíc obsahuje i různé říkanky a koledy. V knize najdeme i zmínky o již zaniklých tradicích. (Večerková, 2015)

Druhou knihou shrnující více svátků a tradic je kniha *Český lidový a církevní rok*. Nalezneme v ní přehled všech svátků během celého roku. Soustředí se především na lidové tradice ze všech koutů republiky, ale obsahuje i základní informace o svátcích. Prohlédnout si v ní můžeme i barevné fotografie. Kniha je psaná čtivou formou a přehledně. (Vondrušková, 2015)

Novější publikace se nazývá *Svátky v Čechách*. Útlá kniha, která shrnuje všechny důležité svátky slavené v České republice. Na začátku nalezneme vysvětlení termínu státní svátek a dále se zde nachází seznam státních svátků, ostatních svátků a významných dní. Poté jsou podle tohoto seznamu seřazeny a u každého je datum a stručný popis proč se slaví spolu s malou ručně kreslenou ilustrací. (Prýmek, 2015)

Méně komplexnější a už rozděleny na jednotlivé svátky řadíme knihu *Abeceda Velikonoc* (Vavřínová, 2015). Toto dílo pojímá obsah encyklopedicky a velmi přehledně. V knize najdeme abecedně seřazené pojmy, které se vážou k danému svátku a doplňují je barevné ilustrace.

Podobnými knihami od stejné autorky jsou *Malá encyklopedie Vánoc* (Vavřinová, 2000) a *Malá encyklopedie Velikonoc* (Vavřinová, 2006). Ve knize popisující Vánoce najdeme křesťanský pohled na Vánoce. Na začátku se dočteme o adventu, ale nalezneme zde i vysvětlení odkud se vzal dětmi tolik milovaný adventní kalendář nebo adventní věnec. Zároveň jsou zde ale zmínky o Mikuláši či Třech králich a o tom proč bývají nad dveřmi tři známá písmena K+M+B či o Novém roce a Silvestru. Druhá kniha je identická jen zaměřená na Velikonoce. Nalezneme zde jak vypočítat datum Velikonoc, jednotlivé dny Velikonoc, různé zvyky, obyčeje a symboly. Hlavní předností obou knih je, že zahrnují i kapitoly o Vánocích a Velikonocích v jiných zemích. I o Spojených státech amerických a Velké Británii, které jsou pro nás v této práci také důležitými.

Další vybranou publikací je kniha *Vánoce v české kultuře*. V knize nalezneme několik částí a na každé se podílel jiný autor. První část se věnuje slavení Vánoc a době před nimi. Přínosem knihy je část o slavení Vánoc v historii. Ostatní části knihy obsahují kapitoly o tematice Vánoc v českém výtvarném umění, hudbě či v literatuře. (Frolec et al., 1989)

Velikonoce v české lidové kultuře je podobnou publikací jako ta předchozí. Kniha je průvodcem celým obdobím Velikonoc. Každý jeden den má svou kapitolu, v které se dozvíme proč se tento den takto jmenuje, jaké tradice se s ním pojí a další. Kniha je doplněna ilustracemi, říkankami a písničkami. (Frolcová, 2020)

Poslední knihou pojednávající jen o Vánocích je kniha *Evropské Vánoce v tradicích lidové kultury*. Kniha sama v úvodu zmiňuje, že by se mělo jednat o pokračování výše zmíněné knihy *Vánoce v české kultuře*. Podobně jako u některých z výše zmíněných publikací je zde výhodou zmínka o slavení a tradicích i v jiných evropských státech. Kniha je zaměřena na lidovou podobu Vánoc a lidové zvyky. Obsah informací je částečně podobný jako u výše zmíněných publikací, ale s rozšířením informací na celou Evropu. (Večerková, Frolcová, 2010)

Pátrání po zdrojích z ciziny, přesněji z Velké Británie a Spojených států amerických bylo obtížnější. Poměrně hojně však můžeme najít informace o slavení svátků v těchto zemích na internetových stránkách, v knihách o realitách těchto zemí nebo učebnicích.

Například v knize *An A to Z of British life*, najdeme v heslech základní a nejdůležitější informace o většině svátků a tradic ve Velké Británii. Vše lze tedy rychle a přehledně nalézt. (Room, 1990)

Podobnou knihou je *The Cambridge Dictionary of Christianity*. V tomto slovníku najdeme jednotlivá hesla seřazená podle abecedy týkající se křesťanství. Některá hesla se vztahují i ke svátkům, především k Vánocům a Velikonocům. (Patte, 2010)

Další knihou z Velké Británie je kniha *A Bit About Britain's High Days and Holidays*. Zde najdeme seznam všech svátků a významných dní pro Velkou Británii, přičemž každý svátek disponuje vlastní kapitolou s nejdůležitějšími informacemi o vzniku a tradicích. (Biles, 2020)

V rámci Spojených států amerických nám o svátcích může mnoho objasnit kniha *The American Book of Days*. Velkou výhodou knihy je, že pojednává o každém jednom dni v roce. Na začátku knihy nalezneme seznam všech svátků. U každého dne se píše, jaký svátek, někdy i více svátků, se ten den slaví. Jde především o popis původu svátku a jeho oslavy v jednotlivých částech USA. Výjimečně se zde nachází zmínka i o našich evropských svátcích. (Hatch, 1978)

Publikací shrnující svátky ve všech zemích je *The Folklore of World Holidays*. Zde najdeme chronologicky seřazené všechny slavené svátky a u nich vypsane země, kde se slaví. U každé země jsou vypsány tradice a způsoby slavení. V knize se nacházejí všechny tři komparované země. (Griffin, Shurgin, 1999)

Z knih o reáliích lze čerpat z publikací od vydavatelství Fraus. První publikací je *Reálie Velké Británie a Severního Irska* s podtitulem *Life and Culture in the UK*. Mimo informací o reáliích a životě ve Velké Británii zde najdeme kapitolu o svátcích a tradicích v této zemi. Poznátka jsou stručné, ale přehledné. (Whitton, Whitton, 2009)

Druhou knihou reálií je titul *Reálie Spojených států amerických* s podtitulem *Life and Culture in the USA*. Kniha obsahuje jednu poměrně obsáhlou kapitolu o dělení svátků v USA a slavení těchto svátků, ať už komplexně v celém státě nebo jen vybraných částech. (Matz, 2008)

Dostupnost českých knih na tuzemském trhu dalece předčí dostupnost zahraničních publikací. České publikace se mnohdy rozdělují na jednotlivé svátky či se zaměřují pouze na lidové tradice. Zatímco u nás dostupná zahraniční literatura povětšinou spíše shrnuje svátky za celý rok do jedné obsáhlé publikace.

2 Svátek

2.1 Definice svátku

Definici slova neboli hesla *svátek* najdeme ve více publikacích. Velký sociologický slovník definuje *svátek* jako „*společensky významný den, protiklad dne všedního či pracovního.*“ (Petrušek et al., 1996, s. 1253)

V překladu francouzského Sociologického slovníku najdeme *svátek* definovaný takto: „*Svátky jako soubor manifestací a sociálních veselic, jsou často založeny na historických nebo mýtických událostech, zapojovaných do současnosti společensvím, které si prostřednictvím symbolů a alegorií upevňuje svou kulturní, náboženskou nebo politickou identitu.*“ (Boudon, 2004, s. 208)

Podle slovníku Dictionary.com, renomovaného zdroje s průběžně aktualizovanými definicemi, se heslo *holiday* (neboli v překladu do češtiny *svátek*) definuje jako: „*Den stanovený zákonem nebo zvykem, kdy se přerušuje běžná činnost na památku nějaké události nebo na počest nějaké osoby.*“ (Dictionary.com, c2024)

2.2 Obory zabývající se svátky

Vědní disciplínou zabývající se studiem svátků je **etnografie**, též jinak nazývaná národopis. „*Pojem etnografie se stal trvalou součástí pojmového aparátu věd o společnosti a kultuře v průběhu 19. st. Využití nacházeli zejména tam, kde lidská společnost byla popisována a klasifikována na základě specifik ve způsobu života a v kultuře.*“ (Petrušek et al., 1996, s. 279)

Mezi obory, které se zaměřují na studium svátků, patří i **kulturní antropologie**. „*Společenská věda zkoumající vývoj, strukturu a fungování různých kultur v čase a prostoru.*“ (tamtéž, s. 94) Lze se setkat s tvrzením, že kulturní antropologie se řadí mezi podobory etnografie či jejím novějším názvem.

Práce je tvořena v rámci vědní oblasti etnografie. Ve shodě s Petruskem i Boudonem k pojmu *svátek* přistupujeme jako ke dni společensky významnému, který vychází z historických událostí a skládá se ze souboru manifestací a sociálních veselic.

3 Svátky ve vybraných zemích

3.1 Svátky v České republice

Česká republika je suverénní, unitární a demokratický stát, který respektuje práva a svobody občana. Legislativní moc má Parlament tvořený dvěma komorami. (Cvejnová, 2013, s. 41)

Podle zákona č. 245/2000 Sb. ze dne 29. června 2000, o státních svátcích, o ostatních svátcích, o významných dnech a o dnech pracovního klidu, na kterém se usnesl Parlament České republiky se rozlišují *státní svátky*, *ostatní svátky*, *dny pracovního klidu* a *významné dny*. „*Státní svátky, na rozdíl od ostatních svátků, mají připomínat občanům tradice, ušlechtilé cíle a dějinné zvraty, na nichž je budována česká státnost.*“ (Prýmek, 2015, s. 5)

Dle výše zmíněného zákona nalezneme v § 1 prohlášeny tyto státní svátky v České republice (MPSV, 2024):

- 1. leden – *Den obnovy samostatného českého státu*,
- 8. květen – *Den osvobození*,
- 5. července – *Den slovanských věrozvěstů Cyrila a Metoděje*,
- 6. červenec – *Den upálení mistra Jana Husa*,
- 28. září – *Den české státnosti*,
- 28. říjen – *Den vzniku samostatného československého státu*,
- 17. listopad – *Den boje za svobodu a demokracii*.

V § 2 zákon určuje tyto ostatní svátky (MPSV, 2024):

- 1. leden – *Nový rok*,
- *Velký pátek* (nemá pevné datum),
- *Velikonoční pondělí* (nemá pevné datum),
- 1. květen – *Svátek práce*,
- 24. prosinec – *Štědrý den*,
- 25. prosinec – *1. svátek vánoční*,
- 26. prosinec – *2. svátek vánoční*.

Dny pracovního klidu nalezneme definovány dle § 3 zákona č. 245/2000 Sb. jako „*státní svátky a ostatní svátky jsou dny pracovního klidu, kromě dnů nepřetržitého odpočinku zaměstnance v týdnu.*“ (MPSV, 2024)

Podle § 4 odst. 1 stejného zákona jsou významnými dny České republiky (MPSV, 2024):

- 16. leden – *Den památky Jana Palacha,*
- 27. leden – *Den památky obětí holocaustu a předcházení zločinům proti lidskosti,*
- 8. březen – *Mezinárodní den žen,*
- 9. březen – *Den památky obětí vyhlazení terezínského rodinného tábora v Osvětimi – Březince,*
- 12. březen – *Den přístupu České republiky k Severoatlantické smlouvě (NATO),*
- 28. březen – *Den narození Jana Ámose Komenského,*
- 7. duben – *Den vzdělanosti,*
- 5. květen – *Květnové povstání českého lidu,*
- 15. květen – *Den rodin,*
- 27. květen – *Den národního vzdoru,*
- 10. červen – *Den památky obětí vyhlazení obce Lidice,*
- 18. červen – *Den hrdinů druhého odboje,*
- 25. červen – *Den odchodu okupačních vojsk,*
- 27. červen – *Den památky obětí komunistického režimu,*
- 21. srpen – *Den památky obětí invaze a následné okupace vojsky Varšavské smlouvy,*
- 8. říjen – *Památný den sokolstva,*
- 11. listopad – *Den válečných veteránů.*

V České republice slavíme poměrně velké množství svátků, které se dělí do několika kategorií, jak uvádíme v této kapitole. Poměrně často se lze tedy setkat se skutečností, že občané zaměňují ostatní svátky za státní svátky či všechny hromadně pojmenovávají jako státní svátky. Toto zmatení může plynout i z různých pravidel pro otevírací dobu obchodů během svátků. Během některých musí být zcela zavřeno, zatímco například na Štědrý den může být otevřeno do 12:00. Poslanci se však neustále hádají o zrušení těchto pravidel otevírací doby o svátcích. (Adamcová, 2024)

3.2 Svátky ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irsku

Spojené království Velké Británie a Severního Irsku se skládá z Anglie, Walesu, Skotska, Severního Irsku (obvykle zkracováno jako Británie, Anglie nebo VB). Británie se řadí mezi anglosaské země a konstituční monarchie v čele s monarchou. Zároveň se zde mísí spousta etnik, kultur a náboženských skupin. (Whitton, Whitton, 2009, s. 11–17)

Tato práce se primárně věnuje jen 3 zemím tohoto království, které souhrnně označujeme jako Velká Británie. Neboť Severní Irsko se připojilo později a projevují se zde výrazné odlišnosti, které se týkají i tradic a svátků.

Ve Velké Británii se rozlišují dva pojmy *bank holiday* a *public holiday*, které se od sebe liší jen velmi málo a bývají někdy zaměnitelně používány. *Bank holiday* je zákonným státním svátkem ve všední den. Zavřeno mají banky, školy, další veřejné instituce, ale i některé obchody. Pokud případně tento svátek na víkend, stává se obvykle pondělí po tomto víkendu náhradním dnem pro státní svátek. Vláda příležitostně může měnit data státních svátků či zavádí náhradní jednorázové prázdniny. (Biles, 2020, s. 1)

Jako *public holidays* označujeme svátky, které vychází ze zvykového práva. Do roku 1834 britská národní banka Bank of England dodržovala 33 svátků, převážně ty náboženského charakteru či svátky svatých. V uvedeném roce se počet zredukoval pouze na čtyři. V roce 1871 byly státní svátky upraveny zákonem the Bank Holidays Act. (Garnsworthy, 2019)

Podle Bilese (2020, s. 1-2) jsou uzákoněny ve Velké Británii momentálně tyto bank holidays (státní svátky):

- 1. leden – *New Year's Day*,
- 2. leden – *Scottish Bank Holiday* (jen Skotsko),
- Pátek před velikonoční nedělí – *Good Friday*,
- Pondělí po velikonoční neděli – *Easter Monday*,
- První pondělí v květnu – *Early May Bank Holiday*,
- Poslední pondělí v květnu – *Spring Bank Holiday*,
- První pondělí v srpnu – *Summer Bank Holiday* (jen Skotsko),
- Poslední pondělí v srpnu – *Summer Bank Holiday* (jen Anglie a Wales),
- 30. listopad – *St¹ Andrew's Day* (jen Skotsko),
- 25. prosinec – *Christmas Day*,
- 26. prosince – *Boxing Day*.

Státní svátky ve Velké Británii se příliš neshodují s těmi v České republice. Avšak obě země slaví Nový rok i Velikonoce ve stejné dny. Obě tyto události jsou u nás ale řazeny mezi ostatní svátky nikoliv státní svátky. Dále si lze povšimnout, že jednotlivé země Velké Británie neslaví některé svátky ve stejné dny, což se u nás v ČR neděje. Navíc např. štědrovečerní oslavy v České republice probíhají o den dříve než ve Velké Británii. Naopak některé

---

¹ Saint (z angličtiny, česky *svatý*), dále jen St.

významné dny například Mezinárodní den žen či Den válečných veteránů slavíme v obou zemích.

3.3 Svátky ve Spojených státech amerických

Spojené státy americké (dále jen „USA“) se skládají z 50 států a 1 oblasti (District of Columbia), přičemž každý stát má své zvláštnosti a zvyklosti. USA označujeme jako federativní republiku založenou na ústavě. Deklarace nezávislosti byla ratifikována 4. července 1776. (Matz, 2008, s. 9, 18)

Matz (2008, s. 65–72) uvádí, že Američané si velmi cení tvrdé práce v zaměstnání i ve škole, proto americká dovolená trvá jen 2 týdny. Existují 4 typy svátků: *official holidays*, *commercial holiday*, *religious holidays* a *personal traditions*. Na rozdíl od ostatních států ve Spojených státech amerických nenalezneme žádné národní *official holidays*. Přesto existují i svátky oficiálně určeny vládou označované jako *federal holidays* pro všechny vládní zaměstnance. Matz hovoří o deseti svátcích. Mezi *commercial holidays* spadá například Valentine’s Day, April Fool’s Day nebo Halloween. Některé z těchto svátků byly součástí americké kultury po několik staletí, ale jiné založilo průmyslové odvětví za účelem prodeje dekorací, občerstvení a dalších komerčních produktů. Žádný z těchto svátků není oficiálním, avšak občany bývají slavěny nadšeně a velmi aktivně. Klasickými *religious holidays* jsou v USA Easter a Christmas. Vzhledem k velkému množství přistěhovalců z Afriky a Asie se rozrostl seznam volitelných svátků pro tyto skupiny s jiným náboženským vyznáním než křesťanstvím. Rybáčková (1995, s. 216) ve své publikaci k tomuto dodává, že si Američané tolik nepotrpí na dovolenou. Svátky oslavují společnými rozsáhlými rituály a zvyklostmi.

Nyní ve Spojených státech amerických existuje již 11 federálních svátků, neboť v roce 2021 schválil Senát USA 19. červen – Juneteeth jako oficiální federální svátek.

Seznam každoročních federálních svátků ve Spojených státech amerických (Munson, c2024):

- 1. leden – *New Year’s Day*,
- Třetí pondělí v lednu – *Martin Luther King Jr. Day*,
- Třetí pondělí v únoru – *Presidents’ Day*,
- Poslední pondělí v květnu – *Memorial Day*,
- 19. červen – *Juneteenth*,
- 4. červenec – *Independence Day*,

- První pondělí v září – *Labor Day*,
- Druhé pondělí v říjnu – *Columbus Day*,
- 11. listopad – *Veterans Day*,
- Čtvrtý čtvrtek v listopadu – *Thanksgiving Day*,
- 25. prosinec – *Christmas Day*.

Vzhledem k členitosti USA nejsou svátky zcela jednoduše vymežitelné. Neboť se USA skládá z velkého počtu států i etnických skupin. Každý stát i skupina obyvatel tedy může projevovat své zvláštnosti při oslavách. Svátky jako Velikonoce, Vánoce či oslava Nového roku se shodují ve všech třech komparovaných státech, avšak hlavní den Vánoc je ve dvou anglosaských zemích jiný než v ČR. Velikonoce nejsou v USA státním svátkem na rozdíl od ostatních komparovaných zemí. Nalezneme spoustu jiných rozdílů i shod. Například *Veterans Day* je v USA federálním svátkem, ale v ČR významným dnem. Slaví jej i ve Velké Británii. Ve všech zemích slavíme i sv. Valentýn, apríl/April Fool's Day či například i Halloween, který ale bývá mnoha obyvateli ČR kritizován a nepřijímán pozitivně. Za zvláštnost můžeme považovat i fakt, že ve Velké Británii i v USA většina svátků nemá pevné datum a slaví se určitý den v daném měsíci, který může připadnout vždy na jiné datum. V ČR však mají všechny svátky a významné dny své pevně stanovené datумы, s výjimkou Velikonoc, které jsou pohyblivé.

4 Komparace vybraných svátků

Tato kapitola se zaměřuje na výše vybrané 3 státy – Českou republiku, Velkou Británii a Spojené státy americké. Vybrané porovnávané svátky mají stejný či podobný charakter a jsou seřazeny primárně chronologicky.

4.1 Velikonoce

Velikonoce představují křesťanský svátek s bohatou kulturní, ale především náboženskou historií. Vznikly ještě za dob apoštolských a lze je považovat za nejstarší křesťanský svátek, kterým se slaví zmrtvýchvstání Ježíše Krista. Doba velikonoční trvá 50 dní a uzavírá se slavností Seslání Ducha svatého. Velmi významným dnem tohoto období je církevní slavnost Nanebevstoupení Páně, jež nastává 40. den po Božím hodě. (Večerková, 2015, s. 122) Večerková (2006, s. 25) dodává, že osm velikonočních nedělí se udává a vypočítává od neděle Zmrtvýchvstání.

Charakter Velikonoc se určuje texty z evangelií. Latinské slovo "pascha" patří mezi nejstarší používané označení. Tento pojem pochází z arménského a řeckého pojmenování Velikonoc, odvozeného z hebrejského pesach neboli minutí. Označení Pascha dodnes používají některé románské země či východoevropská církev. Naopak v anglosaských zemích zůstává původ slova Easter/Ostern poněkud nejasný a lze najít několik výkladů. Anglosaský teolog Beda Ctihodný uvádí, že název by bylo možné odvodit od jména anglické bohyně jara Ostary (Eostare). Ve slovanských zemích název Velikonoce odkazuje na slavnost Kristova zázračného zmrtvýchvstání nazývaného Velká noc. (tamtéž, s. 25-26) S touto teorií vzniku názvu souhlasí i anglická literatura.

Tento svátek je pohyblivý a každý rok připadá na jiné datum. Vondrušková (2015, s. 98) uvádí, že se křesťané snažili přizpůsobit juliánskému kalendáři, ale zároveň také oslavám konce zimy a začátku jara. Výpočet nakonec určuje alexandrijský způsob výpočtu. Tento způsob udává termín Velikonoc na první neděli po jarní rovnodennosti a zároveň po jarním úplňku. Avšak Velikonoční neděle připadá nejdříve na 22. března a nejpozději na 25. dubna. Za předpokladu, že první jarní úplňk připadne na 19. dubna a tento den by byl zároveň nedělí, vycházelo by datum Velikonoc na 25. dubna, což však není možné. Z tohoto důvodu by se Velikonoční neděle posunula a slavila již 19. dubna. Zároveň existuje ještě jedno zajímavé pravidlo. Velikonoce nikdy nesmí nastat v období devatenácti let dvakrát 25. dubna neboli poslední možný den. Toto nastalo jednou ve 20. století v období mezi lety 1937 a

1956. Německý matematik Karl Friedrich Gauss stanovil i vzorec pro přesný výpočet tohoto svátku.

Slavení Velikonoc se v každé zemi může lišit podle náboženského vyznání a kulturních zvyklostí obyvatelstva či jiných aspektů.

4.1.1 Velikonoce (Česká republika)

Název Velikonoc, jak již bylo výše zmíněno vychází ze dne Ježíšova zmrtvýchvstání, který nazýváme Velká noc. Tento svátek se hojně oslavuje i přes velký počet ateistických obyvatel. Každý region má své speciální zvyky a způsoby slavení, a tak se v různých koutech České republiky mohou tradice a oslavy měnit.

S Velikonocemi se spojuje postní doba. Půst trvající 40 dnů začíná **Popeleční středou** a končí o Velikonocích. Někdy se jako poslední den uvádí Velký pátek a jindy zase Boží hod. Do této doby se nezapočítává šest postních nedělí. Stejně jako celé Velikonoce i půst má pohyblivé datum, začátek tedy spadá buď na únor, nebo březen. Nejde jen o samotný půst, ale také o duchovní očistu. (Vondrušková, 2015, s. 103) Na Popeleční středu kněz udělal křížek z popela na čelo lidem v kostele a připomněl jejich smrtelnost (tamtéž, s. 104).

„Ze všech svátků mají Velikonoce nejdelší přípravné období. Vrcholí ve Svatém týdnu, nazývaném podle biblického příběhu umučení Ježíše také Pašijovým nebo Velkým týdnem. Začíná Květnou nedělí, graduje svatým třídenním, tj. Zeleným čtvrtkem, Velkým pátkem a Bílou sobotou, končí před slavností Vzkříšení.“ (Frolcová, 2020, s. 80) Toto třídenní období se nazývá latinsky triduum.

Pašijový týden začíná **Květnou nedělí**, poslední nedělí předvelikonočního čtyřicetidenního půstu. Lidově se nazývá také Květnice, Květnica, Beránková neděle, Palmová neděle a další. V tento den se připomíná příjezd Ježíše Krista do Jeruzaléma, kde byl lidem vítán palmovými listy. (Frolcová, 2020, s. 83) Vavřinová (2006, s. 39) hovoří o palmových ratolestech jako o součásti liturgických oslav. V zemích, kde nerostly ani palmy ani olivovníky lidé používali jiné ratolesti. V našich zemích se používaly vrbové proutky, jinak také nazývané jako kočičky.

Prvním všedním dnem pašijového týdne je **Modré pondělí**. Toto označení pochází z dob, kdy v pondělí po Květné neděli chasa nemusela vykonávat všechny své práce a měla více volného času. V tento den se podávaly jen postní pokrmy a byl dodržován klid a

mlčenlivost. (Vavřinová, 2006, s. 85) Vondrušková (2015, s. 114) dodává, že se tomuto dni také někdy přezdívalo Žluté pondělí a podle lidových pověstí by se mělo v domě uklidit.

Podle Vavřinové (2020, s. 84) význam názvu **Šedivého úterý** není znám. Ve své druhé publikaci však Vavřinová (2015, s. 51) píše, že tento den rozděluje volné pondělí a uklízeční středu. Tohoto dne se začínalo s úklidem, a ještě nebylo vše vyleštěné a umyté. Proto mohlo úterý evokovat šedivou barvu. Avšak podle Vondruškové (2015, s. 114) se v tento den vymetaly pavučiny.

Třetím dnem v pořadí je **Sazometná středa** či též jinak označována jako Smetná středa. Již podle názvu lze poznat co bylo hlavní činností tohoto dne. Lidé vymetali komíny a stavení od sazí. Tento zvyk se udržoval po několik staletí a hospodyně v tento den uklízely, aby měly vše připravené a čisté. Občas se Sazometná středa zaměňovala za Škaredou středu neboli lidově Popeleční středu, což bylo způsobeno pravděpodobně omylem. Dříve si lidé tyto středy pletli a nazývaly obě škaredé. Udává se, že středě Pašijového týdne se přezdívá Škaredá, neboť se Jidáš škaredil na Ježíše Krista. Podle pověry každý, kdo se v tuto středu mračí, škaredí se poté každou středu v roce. (Vavřinová, 2020, s. 84)

Svaté třídenní neboli triduum začíná večerem **Zeleného čtvrtku**. Název „zelený“ vzešel pravděpodobně z církevního řádu, který kdysi zpět přijímal hříšníky a odsouzené k pokání. Tito lidé byli symbolicky rozvázáni ze svých církevních trestů a z uschlých ratolestí se stali zpět zelenými. Avšak toto pojmenování má i jiné výklady toho proč právě zelený. Podle jedné z nich je toto pojmenování odvozeno od zeleniny, kterou křesťané jedli obdobně jako Židé. Proto se v dnešních dobách hojně uplatňuje tradice, že se na Zelený čtvrtek jí špenát. Tento den byl navíc vhodný i pro setí zeleniny (hrachu nebo lnu). Lidé čtvrtěční ráno začínali modlitbou před východem Slunce a poté pokračovali očištnou koupelí ve vodním toku. (Večerková, 2015, s. 123–124) Vondrušková (2015, s. 115) popisuje místo koupání ve vodním toku omývání se rosou či sněhem, aby lidé předcházeli nemocem. Tento den byl předposledním dnem půstu, a tak se jedla především zelenina či luštěniny. Jako tradiční postní oběd se podávala kaše s medem. Na Zelený čtvrtek si také připomínáme Poslední večeři Páně.

Nejtíšším dnem roku je **Velký pátek** nebo také den smutku, neboť se připomíná ukřižování Ježíše Krista. V kostelech se nekonal eucharistické mše a místo nich se četly pašije. Dokonce nehrály varhany, nezvonily zvony ani se nezpívalo. Lidé drželi stále půst. Snažili se nedělat příliš hluk, takže příliš nemluvili a pokud to bylo možné téměř nepracovali. Věřilo se, že v tento den mají modlitby i věštby větší účinek. Stejně jako předchozí den se lidé

omývali vodou. S Velkým pátkem bylo spojeno spousta pověr. V hospodářství se nesmělo pracovat, aby se nehnulo se zemí. Některé hospodyně nechtěly zametat, příst ani prát. Naopak některé předly a šily, protože věřily, že stehy z pašijových nití chrání před uhranutím nebo jiným nebezpečím. Některé pověry se vztahovaly i k nebezpečí a strachu z moci čarodějnic. Na Velký pátek se podle pověsti otevírá i hora Blaník s rytíři, což by mělo mít souvislost s vírou v zázračnou sílu země. (Vondrušková, 2015, s. 117–118) Frolcová (2020, s. 128–130) naopak uvádí i jiné pověry a zákazy, které však mají dvojí pojetí, a to církevní a lidové. Nemělo by se v tento den prát a bělit, zametat, vynášet z domu, hýbat se zemí, prodávat, půjčovat, darovat ani přijmout dar. Páteční půst je nejpřísnějším v roce, kdy se jí zbytky pečiva ze čtvrtka, postní polévka či se obědvá jen káva.

Bílá sobota nese svůj název podle bílého oblečení katechumenů. Sobota představovala poslední den půstu a lidé se připravovali na Kristovo zmrtvýchvstání. Po tichém pátku se opět rozezněly zvony. Velkou rolí v tento den hrálo světlo a oheň. Svěcení ohně jako tradici zavedla církev již v 8. století. Po bohoslužbě v kostele se před ním pálí oheň, kterému se přezdívalo Jidášův oheň nebo pálení Jidáše. Lidé si z ohňů nosili domů uhlíky, které dům chránily před požárem. Z ohořelých dřivek se vyráběly Jidášovy křížky, které umístěné v poli chránily úrodu před kroupami nebo povodněmi. Od tohoto posvěceného ohně se zapaloval paškál, který se umístil do kostela. Věřící si poté zapálily z této velké svíce vlastní svíčky a odnesli si domů posvěcený oheň. (Vondrušková, 2015, s. 118) Večerková (2015, s. 131–132) dodává, že se mimo ohně světla i voda. Zapálený paškál symbolizoval vzkříšeného Ježíše Krista. Lidé si prý nosili na oheň i své vlastní dřívka a polínka, které si přivazovali na řetěz, aby jim ho nikdo nevzal, neboť občas probíhaly o ohořelé dřevo tahanice. Frolcová (2020, s. 171–173) uvádí, že tento den patřil především mládeži. Večer na Bílou sobotu obcházeli mládenci dívky a nastal čas na první individuální návštěvu své vyvolené. Milenci si značili chodníčky mezi sebou, což bylo někdy považováno za žert. Tento obyčej se místy udržuje i dnes, ale chodníčky se značí jinými způsoby.

Neděle neboli **Boží hod velikonoční** se někdy také označuje jako Slavnost Zmrtvýchvstání nebo Neděle Zmrtvýchvstání. Tímto dnem začíná velikonoční doba, jenž trvá 50 dní. Název lze odvodit z různých událostí, především, že věřící lidé častěji navštěvovali kostel, častěji obnovovali křestní sliby nebo dávali almužnu. Dokonce se propouštěli vězni a pokřtění otroci, případně se jim zmírnily tresty. (Vavřínová, 2015, s. 6) Frolcová (2020, s. 177–178) zmiňuje, že lidé nosí i dodnes velikonoční pokrmy na žehnání v košíku nebo na talíři. Zároveň ač už nebylo období půstu často jsme se setkali s lidmi, kteří se i tak postili a

ani na oběd nejedli maso. V tento den se také zapichovaly na pole křížky z dřeva nebo kočiček. V knize od Vondruškové (2015, s. 119–120) se můžeme dočíst, že obřad žehnání jídla pochází již ze středověku, ale může být i mnohem starší. Také popisuje, že lidé si na sváteční oběd rozdělovali jídlo z kostela. Velmi běžně se také darovaly domácí zvířata, buď se části pokládaly na pole nebo zahradu, nebo se házely do studny. I Vondrušková zmiňuje zapichován křížků na pole, při kterém se obcházel pole s modlitbami za lepší úrodu. Specialitou této neděle byl kdysi také velikonoční smích na znamení radosti ze Vzkříšení.

Velikonoční pondělí, které se někdy označuje i jako Červené pondělí, se spojuje s různými tradicemi. Tento den je nejdůležitější den z osmidenní neboli velikonočního oktávu. V tento čas lidé zažívají radost ze svého vykoupení. (Prýmek, 2015, s. 9) Pondělní sváteční den hojně prožívají a oslavují i Češi nevyznávající křesťanství.

K Velikonočnímu pondělí patří pomlázka, neboť tento den spojujeme právě s koledováním. I proto se jinak nazývá Červené pondělí od darování červeného vejce. Velikonoční pomlázka může mít až 3 významy. Prvním je zvyk šlehání děvčat a žen jarními proutky, spojený právě s koledováním vajec. Dále se pomlázkou rozumí prut, spletené pruty nebo prostředek šlehání. Posledně se jedná o velikonoční dar. V našich zemích se velikonoční pomlázka vyskytuje nejčastěji ze všech států střední Evropy (Frolcová, 2020, s. 198). Večerková (2015, s. 123) poukazuje na fakt, že dříve pomlázka ve smyslu koledování měla erotický podtext, neboť chlapci takto vyznávali city svým dívkám. Nyní se již přeměnila v obcházení domů s říkankami. Koledníci získávají vejce, sladkosti, peníze či alkohol. Církvi se však tato tradice nikdy nelíbila. Obyvatelé jiných zemí tuto tradici neznají, a tak ji příliš nechápou a považují ji za něco krutého.

S pomlázkou, a především i s Velikonočním pondělím souvisí také kraslice. Kraslice neboli malované vejce jsou poměrně starou tradicí. Nejběžněji se kdysi barvily kraslice na červeno, což bylo základní zdobení. Proto se Velikonoční pondělí označuje také jako červené a někdy také celé Velikonoce jako červené svátky. Tyto červené vejce mají připomínat prolitou krev Ježíše Krista. V jiných zemích na panovnických dvorech byly oblíbená zlatá vejce. (Večerková, 2015, s. 170) Nyní se stále barví a zdobí klasická vejce, ale lidé zároveň kupují i ta čokoládová v obchodech.

Velikonoce v České republice mají jako v ostatních zemích svůj základ v křesťanství. Někteří lidé stále dodržují tradice spojené právě s křesťanstvím, ale vzhledem k počtu ateistických obyvatel se Velikonoce stávají spíše komerčním trhákem, podobně jako i v jiných

zemích anebo je někteří obyvatelé neslaví vůbec. Avšak i přes možnosti koupit v obchodech spousty čokoládových pochutin a vajec stále velká část děvčat či žen barví klasická vyfouknutá vajíčka. Což spojujeme s nejoblíbenější tradicí českých Velikonoc pomlázkou neboli šmigrustem. Stále více obyvatel (především žen) tuto tradici odsuzuje a považuje ji spíše za určitou formu násilí. Za neoblíbenou tradici můžeme považovat i házení do studené vany či polévání vodou. Obě tyto tradice jsou spíše českou záležitostí a v ostatních komparovaných zemích se s nimi spíše nesetkáme. Za to u nás se stále více objevují oslavy s anglosaských zemí jako například hon na vejce.

4.1.2 Easter (Velká Británie)

Ve Velké Británii jsou Velikonoce také nejdůležitějším svátkem v křesťanském kalendáři. Jak již bylo výše zmíněno Velikonoce se zde označují Easter pravděpodobně podle bohyně úsvitu Eostre, jež se oslavuje v období jarní rovnodennosti. Avšak o existenci této bohyně neexistují žádné přímé historické důkazy. Název tedy pravděpodobně i přes to, že se jedná o křesťanský svátek, má nekřesťanský původ pojmenování. I zde se jedná o pohyblivý svátek. Dříve zde však probíhaly neshody o výpočtu data. (Biles, 2020, s. 38–42)

Vavřinová (2006, s. 336) ve své knize uvádí, že v Británii je málo aktivních věřících obyvatel. Navíc skoro polovina obyvatel netuší, proč se Velikonoce slaví či dokonce, co je hlavní náplní tohoto křesťanského svátku. Přesto probíhají početné oslavy v celé zemi.

Velikonoce zde začínají stejně jako v ČR čtyřicetidenním půstem, který označují jako Lent. Tradičně toto období bylo určeno právě k půstu, ale nyní lidé tuto dobu využívají spíše ke zbavení se svých špatných návyků, např. kouření. Den před začátkem půstu se označuje jako **Shrove Tuesday**. V tento den se tradičně podávají palačinky. Tento pokrm připomíná dobu, kdy se během půstu nesměly konzumovat vejce a máslo, a tak se hospodyně snažily tyto suroviny před půstem spotřebovat, aby se nezkazily. (Whitton, Whitton, 2009, s. 68) Mimo konzumaci palačinek se již od 15. století pořádá ve městě Olney palačinkový závod, kterého se smí účastnit především jen ženy. Soutěží se v běhu s pánví, na které je palačinka. Soutěžící musí několikrát palačinku vyhodit do vzduchu, otočit a chytit zpět. Proto se tomuto dni přezdívá také Pancake day. (Room, 1990, s. 266)

Prvním dnem půstu je stejně jako v ČR Popeleční středa, která se však v Británii nazývá **Ash Wednesday**. Toto pojmenování pochází z tradice sypat popel na čela kajícíkům (Room, 1990, s. 12).

Svatý týden zde začíná nedělí zvanou **Palm Sunday** neboli nedělí před Velikonocemi. V některých církvích tento den lidem rozdávají malé kříže z palmových listů. Tato tradice pochází z příběhu, kdy lidé házeli palmové ratolesti před Krista, když přicházel do Jeruzaléma. (Room, 1990, s. 266) Myers (1972, s. 89) zmiňuje i jiné názvy pro Palm Sunday v Anglii – Olive Sunday, Branch Sunday nebo Sunday of the Willow Boughs.

O následujících dnech označovaných jako **Holy Monday**, **Holy Tuesday** a **Holy Wednesday** toho mnoho nenalezneme a jsou méně důležitými než v ČR.

Následuje **Maundy Thursday**, jehož název pochází z Nového zákona, kdy Ježíš umyl nohy svým učedníkům a ustanovil eucharistie. Tento den je spojen i s poslední večeří Páně (Patte, 2010, s. 779). Room (1990, s. 220) dodává, že na památku Krista také původně i panovník umýval nohy starým lidem. Také ve vybraném katedrálním městě rozdával mince vybraným obyvatelům, jejichž počet byl stejný jako věk panovníka. Těmto mincím se říká Maundy money a jsou raženy speciálně pro tento den. Vavřínová (2006, s. 337) navíc uvádí, že tato tradice započala již v 15. století. Takovéto mince se razí ze stříbra i dnes. Avšak nyní je nedostávají chudí, ale aktivisté dobročinných spolků a nadací za svou činnost.

Pátek před Velikonocemi se označuje jako **Good Friday**. V tento den si křesťané připomínají ukřižování Ježíše Krista. Ve Velké Británii je tento den bank holiday neboli státní svátek, zatímco v ČR jej řadíme mezi ostatní svátky. Nejběžnějším pokrmem podávaným na Velký pátek jsou hot cross buns (Room, 1990, s. 145). Jedná se o malé buchtičky s křížem na vrchu, což má připomínat kříž, na kterém byl Kristus ukřižován. Tyto buchtičky lze v dnešní době koupit v supermarketech kdykoliv během roku (Whitton, Whitton, 2009). Griffin a Shurgin (1999, s. 242) dodávají, že se dříve pekly chleby s křížem nahoře, aby vyhnaly ďábla pryč. Navíc buchtička pověšená v domě zajistila štěstí před následujícím Velkým pátkem. V jedné staré taverně v Chelsea byl ještě nedávno ze stropu visící koš plný těchto buchet. Každý rok se přidala jedna pro štěstí. V kostelech se konají v tento den speciální bohoslužby podobně jako v ČR.

Pro křesťany je typické na **Holy Saturday** neboli Bílou sobotu připravovat se na Ježíšovo vzkříšení. Brzy ráno se zapalují svíce, které symbolizují tělo Krista. Tyto svíce si lidé chodí zapálit před kostel, kde probíhá shromáždění u ohně. Z tohoto ohně se zapálí i velká svíce, která se vnáší do kostela a představuje znázornění nového života Ježíšovo vzkříšení další den ráno (The Church of England, 2023).

Na velikonoční neděli neboli **Easter Sunday** se připomíná vzkříšení Ježíše Krista. Tradičně se darují vajíček dětem i dospělým. Stále více se darují koupené čokoládové vejce než ty klasické malované jako v jiných zemích. Vejce mají symbolizovat nový život (Whitton, Whitton, 2009, s. 69). Tento den se také koná hon na vajíčka, která pravděpodobně schoval velikonoční zajíc. Tato modernější tradice se může konat i v pondělí místo neděle.

Druhým bank holiday Velikonoc je ve Velké Británii **Easter Monday**. V Británii dříve děti chodily sbírat groše. Typickou tradicí tohoto dne je egg rolling neboli koulení vajíček. Na úpatí kopce se umístí kolíky a lidé pouští z kopce barevná vejce uvařená natvrdo. Tyto vejce se musí bez rozbití dokutálet až dolů do cíle. (Griffin, Shurgin, 1999, s. 242) Mimo tuto tradici se také může konat hon na velikonoční vajíčka, které by měl údajně hodným dětem schovat velikonoční zajíc. Děti se je snaží za pomoci nápověd a hádanek najít, někdy i s pomocí dospělých. Děti nehledají jen čokoládová vajíčka, ale i čokoládové figurky kuřátek a zajíčků. Obchodní domy také soutěží o největší či nejtěžší čokoládové vejce. (Vavřinová, 2006, s. 337)

Specialitou Velikonoc ve Velké Británii jsou velikonoční klobouky neboli Easter Bonnets. Děti vyrábí tyto klobouky z papírů, ale lze je zhotovit i ze zbytků látky. Jsou vesele a co nejvíce nápaditě ozdobené a děti tyto klobouky poté předvádí rodičům na besídkách, kde probíhá výběr nejlepších modelů. Všechny děti nakonec dostanou za odměnu sladkost. (Vavřinová, 2006, s. 338)

Ve Velké Británii jsou Velikonoce stále významně spojeny s křesťanstvím, avšak postupem času se stávají více komerčními podobně jako u nás. Některé křesťanské tradice a oslavy Velikonoc se v ČR i ve Velké Británii shodují jako například svěcení ohně na Bílou sobotu či podobné oslavy Květné neděle, avšak u nás se rozdávají vrbové proutky místo palmových ratolestí. Den před půstem se podávají ve Velké Británii palačinky a konají se palačinkové závody, což se v ČR vůbec nekoná. Podobně jako u nás se na Velikonoční pondělí rozdávají koledníkům malované kraslice, ve Velké Británii se pořádá hon na vejce či koulení vajíček. Britové upřednostňují čokoládové vejce před malovanými, avšak i u nás se můžeme setkat stále více s čokoládovými. Podobně jako se peče u nás velikonoční beránek, Britové pečou své typické buchty hot cross buns. Slavení tohoto svátku je tedy poněkud rozdílné v obou zemích.

4.1.3 Easter (Spojené státy americké)

Podle různých statistických průzkumů se asi kolem 80 % Američanů hlásí ke křesťanské církvi. Přesto si většina Američanů při slově Velikonoce vybaví především nákupy a prodavače v kostýmech zajíců. Mállokterý Američan údajně ví, co je myšlenkovým obsahem Velikonoc (Vavřínová, 2006, s. 334)

Název Easter má stejný původ jako ve Velké Británii, který je popsán výše v předchozí kapitole. Velikonoce jsou i zde nejdůležitějším křesťanským svátkem. Probíhají zde bujaré oslavy křesťanského i nekřesťanského charakteru. V jednotlivých státech a oblastech USA se oslavy mohou lišit.

V USA stejně jako ve dvou předchozích zemích je součástí Velikonoc čtyřicetidenní půst, který se označuje jako Lent. Den před půstem se jmenuje **Shrove Tuesday** nebo také Mardi Gras. Santino (1995, s. 89) vysvětluje, že název Mardi Gras pochází z francouzštiny a znamená Fat Tuesday, ale nelze podle něj přesně určit, odkud toto označení přišlo. Dříve se oslava Mardi Gras v Texasu ve městě Galvestone konala bujaře. Probíhaly noční pouliční slavnosti a plesy. Poté se konaly i průvody, od kterých se v 80. letech upustilo. Další tradicí byl masopustní tanec, který probíhal v části Pensylvánie. Tento tanec měl přinést dobrou úrodu lnu podle toho, jak vysoko hospodář zvedl nohu od země. Pověra na tento den se vztahuje k palačinkám, které jsou pro tento den důležité ve Velké Británii. Kousek palačinky se měl hodit kohoutovi, pokud tento kus snědl, aniž by zavolal slepice, zůstal člověk svobodný, pokud slepice zavolal, vdali jste se nebo oženili. (Griffin, Shurgin, 1999, s. 130-131) Myers (1972, s. 34) navíc uvádí i slavnosti a karnevaly v New Orleans. Santino (1995, s. 89) uvádí, že do New Orleans dovezl tyto oslavy poprvé francouzský průzkumník podle tradice pařížských karnevalů.

Stejně jako v obou výše zmíněných zemích zde začíná půst Popeleční středou neboli **Ash Wednesday**. Tradičně v tento den návštěvníci kostela přijímají na čelo otisk popela, který připomíná jejich smrtelnost a závislost na Bohu (Santino, 1995, s. 102). Griffin a Shrugin (1952, s. 152) uvádí, že někteří lidé si dokonce vymývali ústa popelem. Navíc překládají, že existuje pověra o neviditelném „Great Fast“ (půst), který sedí v komíně a 40 dní pozoruje, zda lidé nedělají něco, co by neměli. Tuto pověru u ostatních komparovaných států nenalezneme.

I zde stejně jako ve Velké Británii začíná svatý týden nedělí zvanou **Palm Sunday**. O původu jinak zvané Květné neděle se již zmiňujeme výše, a i zde je to naprosto stejné. I

v USA bývají rozdávány palmové listy a ty které zbydou se spálí a jejich popel se používá další rok na Popeleční středu. (Myers, 1972, s. 88)

Monday, Tuesday and Wednesday of Holy Week neboli pondělí, úterý a středu svatého týdne nepovažujeme v USA ze velmi významné dny Velikonoc podobně jako ve Velké Británii. V pondělí Ježíš trávil den uzdravováním a kázáním. V úterý se stal incident mezi Ježíšem a Farizeji, kdy se ho pokoušeli přimět k rouhavému prohlášení. Středa je přezdívána jako Spy Wednesday, neboť tento den Jidáš souhlasil, že prozradí, kde chytit Ježíše Krista. (tamtéž, s. 90)

Maundy Thursday nazývaný také jako Holy Thursday či Green Thursday spojujeme s Poslední večeří Páně a Ježíš měl vyhlásit nové přikázání, ve kterém řekl, že se máme všichni navzájem milovat (Santino, 1995, s. 103) Myers (1972, s. 91) připomíná, že tento den je mimo zmíněné spojen i s agónií v zahradě a zatčení Ježíše Krista. Cohen a Coffin (1987, s. 129-130) k tomuto dni přidávají pověru od jedné paní z Pensylvánie, která tvrdila, že pokud nejíte ve čtvrtek nic zeleného (hlavně pampelišky), nezbavíte se starých vlasů a nezískáte nové. Podle jiných pověr, pokud nesníme něco zeleného, dostaneme vyrážku. Navíc se říkalo, že pokud nakrmíte v tento den kuřata v chlévě, zajistíte si vejce na celý rok.

Velký pátek neboli stejně jako ve Velké Británii **Good Friday** připomíná den ukřižování Ježíše Krista. Odkud pochází název pro tento den není zcela úplně jasnou záležitostí. První teorie říká, že se to mohlo stát zkomolením slovního spojení „God’s Friday“ a druhá teorie, že slovo „good“ odkazuje na dobrý dar spasení od hříchu skrze ukřižování Ježíše Krista. Pátek zahrnoval původně mši, která trvala od poledne až do 3 hodin odpoledne. Během této mše se četly pasáže z Nového zákona a připomíná Ježíšovo utrpení. Anglikánská a protestantská církev rozděluje tuto mši na 7 částí. (Myers, 1972, s. 94-96) Santino (1995, s. 103) popisuje, že na více místech USA lidé mezi polednem a třetí hodinou odpolední mlčí, protože v tento čas Kristus visel na kříži. Cohen a Coffin (1987, s. 132-133) uvádí různé tradice a pověry spojující se s Velkým pátkem. Tento den je vhodný pro sázení především fazolí nebo hroznů, zkrátka věcí, které visí dolů, neboť se mu přezdívá „Hangman’s day“. Dále například, že by se mělo chodit na ryby, protože ryby koušou tento den. Dále, že vždy prší jako symbolika pláče za smrt Ježíše Krista a že bychom neměli kopat do hlíny jinak uvidíme krev. Myers (1995, s. 98) dále k těmto pověrám přidává, že pokud rozbijeme keramiku, budeme mít štěstí. Slunce prý nikdy nesvítí dost jasně v tento den.

Holy Saturday má i zde stejný původ jako u ostatních komparovaných zemí. V kostele se zapaluje na oltáři vysoká svíce. Upevňuje se zde pět zrněk kadidla na připomínku Ježíšových ran. V Los Angeles mají speciální tradici, kdy v tuto sobotu mládež přivede své mazlíčky, kterým se žehná zdraví a pohoda. (tamtéž, s. 100) Cohen a Coffin (1987, s. 133-134) uvádí, že tuto tradici žehnutí mazlíčků přivedli františkáni i do Kalifornie. V New Yorku lidé prý dokonce chodili světit i potraviny v košíku, avšak všechny potraviny měly určitou souvislost s Ježíšem Kristem.

Neděle označována jako **Easter Sunday** nebo někdy také v USA pouze jako Easter se považuje za nejvýznamnější den pro křesťany a nelze ho komparovat s dalšími dny, neboť v tento den došlo ke vzkříšení Ježíše Krista. Ráno se tradičně pořádá bohoslužba. V protestantské církvi se zdobí kostely liliemi. (Myers, 1972, s. 101, 104-105) Rybáčková (1995, s. 217) ohledně bohoslužeb dodává, že na mši o Velikonoční neděli přichází i lidé, kteří běžně nenavštěvují kostel. Dle pověr ráno Slunce tančí na obloze, avšak se to děje pouze v toto nedělní ráno (Griffin, Shurgin, 1999, s. 243).

Velikonoční pondělí neboli **Easter Monday** či Pasch Monday byl čas her, zábavy a hodování, protože již nebyl půst. Tyto hry s vejci vznikly pravděpodobně v Egyptě či jiných starověkých částech světa. Zábava, která se mohla konat primárně v pondělí, ale i v neděli nebo dokonce v sobotu se nazývá Easter Egg Roll. Tato hra se konala na trávníku Bílého domu na Velikonoční pondělí. Tento zvyk má své kořeny již za úřadu prezidenta Jamese Madisona. Vdova Dorothea (Dolley) Payne Toddová, kterou si vzal, měla syna Johna. Její syn chtěl hrát hru ze starověkého Egypta, kdy se válely uvařené nazdobené vejce proti základnám pyramid. Dolley tato aktivita velmi zaujala a chtěla ji rozšířit mezi další děti, protože věřila, že se jim bude líbit. Kopcovitý terén Kapitolu shledala skvělým místem pro tuto hru. Tak se tato tradice konala bez přerušení (mimo občanskou válku) několik dalších let až do nástupu prezidenta Rutheforda B. Hayese. Neboť představitelé Kapitolu si stěžovali, že děti ničí trávník. Manželka prezidenta Lucy Webb Hayes tedy pozvala děti na Easter Egg Rolling do Bílého domu, a tak tuto tradici zachránila. Od této doby až do současnosti se tato tradice koná na pozemku Bílého domu s pár přestávkami (primárně během světových válek) za účasti některých členů prezidentské rodiny. Toto koulení vajec se koná i v jiných městech po celé USA. Avšak tento zvyk se již dříve konal v Anglii a dalších evropských zemích. (Hatch, 1978, s. 308) Což si lze povšimnout i v předchozí kapitole, že Britové tuto aktivitu také praktikují. Vavřínová (2006, s. 334-335) k této tradici česky zvané jako koulení velikonočních vajíček dodává, že mimo ničení trávy úředníkům kdysi vadil i křik a smích dětí, proto bylo

zakázáno tuto akci na území Kapitolu pořádat. Především zmiňuje, že dnes děti o Velikonočním pondělí vítá prezident a první dáma spolu s velikonočním zajícem, kterým bývá někdo ze známých herců. Celé akce se účastní i dospělí a známé osobnosti, hraje hudba a děti na konci získají dřevěné vajíčko s podpisy prezidentského páru. Vavřínová dále uvádí i egg hunt neboli hon na vajíčka. Obvykle rodiče schovají na zahradě vajíčka plná sladkostí nebo drobností. Hon odstartuje velikonoční zajíček neboli nějaký z tatínků v kostýmu. Rybáčková (1995, s. 217) naopak tuto tradici nazývá lov na vajíčka. Obarvená vejce se však podle ní mohou schovat v domě i mimo dům. Tradice se koná i v Bílém domě, kde vejce hledá sám prezident USA.

Významným symbolem Velikonoc v USA mimo vejce bývá velikonoční zajíc, někdy milně označován jako králík. Zajíce a vejce spojujeme i s bohyní jara Eostre a symbolizují plodnost. Zvyky spojené s velikonočním zajícem se do Ameriky dostaly skrz Němce. (Myers, 1972, s. 109)

Velikonoce v USA i vzhledem k obsáhlé historii s Velkou Británií mají velmi podobný charakter a sdílejí spoustu tradic jako hon na vejce a koulení velikonočních vajec. V obou zemích je výrazným symbolem velikonoční zajíček, kterého můžeme potkat všude i v obchodech a čokoládové vejce. Některé z těchto tradic přejímáme právě z těchto anglosaských zemí i v ČR. Dokonce v USA mají i o pověru o palačinkách na Shrove Tuesday, který je ve Velké Británii typický palačinkami. Avšak na rozdíl od obou dalších komparovaných zemí v USA není žádný den Velikonoc oficiálním svátkem či federal holiday. Křesťanské tradice v podobě mší, mazání popela, zapalování svící a ohně či rozdávání ratolestí jsou stejné jako v ČR. Podobně jako se lidové tradice mohou v jednotlivých krajích České republiky lišit, liší se i stejně v různých státech či městech USA.

4.2 Oslava státnosti

Oslava státnosti je významná událost, která může připomínat založení, vznik či významný milník v historii daného státu. V tyto dny si občané uvědomují samostatnost i identitu svého národa a oslavují svou kulturu. Tyto oslavy mohou probíhat v různých formách a intenzitě podle zvyklostí dané země. Mimo podobu oslav se liší i datum oslav státnosti.

4.2.1 Den české státnosti (Česká republika)

Dnem české státnosti je v České republice 28. září. Tento den nejpravděpodobněji v roce 935 byl zavražděn český kníže svatý Václav – patron Čech a Moravy. Můžeme jej označit i za symbol státnosti (Prýmek, 2015, s. 23). Podle Večerkové (2015, s. 299) byl svatý

Václav zavražděn buď roku 929, nebo 935. Zároveň podle lidových tradic byl patronem babího léta.

Svatý Václav byl synem knížete Vratislava I. a kněžny Drahomíry. Pravděpodobně měl i manželku, s kterou nikdy nepočal syna. Syna Zbraslava údajně počal s konkubínou. Již od mala jej vychovávala babička Ludmila (též světice) a dostalo se mu neobvyklého vzdělání. Po smrti jeho otce se vlády ujala jeho matka. Václav a jeho mladší bratr Boleslav byli v péči babičky. Jenže mezi Drahomírou a Ludmilou vznikla spor, který skončil zavražděním Ludmily družiníky Drahomíry. Jakmile dosáhl Václav plnoletosti ujal se vlády. Václav se dostával do vojenského konfliktu se sousedními vládci. V roce 929 byl poražen Jindřichem Ptáčníkem a donutil jej mu do Saska odvádět daň za mír. Ale jako uznání politického a křesťanského partnera od něj dostal ostatky (přesněji paži) svatého Víta. Ve stejném roce nechal postavit na pražském hradišti rotundu sv. Víta. Kníže Václava podle pramenů zavraždil jeho bratr se svými komplici ve Staré Boleslavi přede dveřmi kostela sv. Kosmy a sv. Damiána. Václav měl zemřít v pondělí 28. září, ale v legendách není přesný rok. Historici se domnívají, že to mohlo být roku 929 či 935. Po odborném rozboru pramenů se historikové přiklánějí spíše k roku 935. Po smrti byl uctíván za svou zbožnost. (Prýmek, 2015, s. 23-25) Výkladů o smrti svatého Václava najdeme více u různých autorů.

Svátek svatého Václava byl na venkově důležitý především z hlediska hospodářství, tento den se vyrovnávaly splátky, dluhy, nájmy a další. Uzavíraly se i nové smlouvy s čeledí na další rok. Tradice se držely na úrovni politické a národní. V roce 1929 probíhaly oslavy milénia při, kterých se otevřela dostavěná katedrála sv. Víta. Tyto oslavy doprovázel i průvod krojovaných. (Večerková, 2015, s. 300) Vondrušková (2015, s. 170) popisuje, že v 19. století začali vlastenci pořádat poutě, taneční zábavy či manifestace. Podobně tomu bylo i ve 20. století. V první polovině století byly tyto oslavy oficiální manifestací, kdy pro spoustu lidí měli význam pouze ve dnu volna. Navíc na náměstí byly kolotoče, stánky s jídlem a muzika. Ve druhé polovině století, pokud se směly konat byly svatováclavské poutě význam odboje proti socialistickému myšlení. Prýmek (2015, s. 23) dodává, že nyní se koná ve Staré Boleslavi každý rok Národní svatováclavská pouť s poutní bohoslužbou. V některých městech se konají svatováclavské slavnosti či trhy.

4.2.2 Oslavy státnosti (Velká Británie)

Dle tvrzení Whittona a Whittonové (2009, s. 69 – přeloženo autorkou práce):
„Neexistuje jediný státní svátek nebo oslava založení státu, jako je tomu v mnoha zemích.“

Stejně tak není ani žádná oficiální oslava státnosti. Jednalo se o speciálním dnu označovaném jako British national day, který by byl státním svátkem neboli bank holiday. Někteří obyvatelé vytvořili i petici, aby ve Velké Británii byl oficiální svátek oslavující státnost. Tato petice však neuspěla. (Petition.parliament.uk, 2015).

Neoficiálně by se za den oslavující britskou státnost dal považovat den pojmenovaný jako Monarch's Official Birthday. Ani tento svátek není státním svátkem. Za vlády královny Alžběty II. se tento den označoval jako The Queen's Birthday. Královna však měla narozeniny dvakrát. Svoje oficiální 21. dubna, které slaví s rodinou. Veřejná oslava narozenin se koná první nebo druhou sobotu v červnu. Důvodem je počasí, neboť v dubnu ještě není takové teplo na oslavy jako v červnu. Oslavy zahrnují spousty venkovních aktivit, které vyžadují hezké počasí. Nejvýznamnější aktivitou oslav bývá vojenská přehlídka Trooping of the Colour. Tradice posunutí narozenin panovníka pochází již z dob Jiřího II. z roku 1748. Oslavy narozenin panovníka mohou být velmi vzdálené jeho skutečným narozeninám. (Harrison, 2014). Po smrti královny Alžběty II. v roce 2022 nastoupil na trůn její syn Charles III. (Karel III.), který má oficiálně narozeniny 14. listopadu. I on se bude držet této tradice dvojích narozenin, avšak nyní se narozeniny monarchy označují jako King's Official Birthday (Cochrane, 2023).

Nejpodobněji českému svátku by byly oslavy patrona země. Anglie, Skotsko i Wales mají svého vlastního patrona. Největším problémem, ale může být, že Britové na svaté nevěří, avšak i přesto tyto svátky mají a považují je za oslavu kultury a národních charakteristik (Biles, 2020, s. 29). Z tohoto důvodu je míra odborné korelace mezi českou a britskou oslavou patronů nižší, přesto je zde však souvislost prokazatelná. Z tohoto důvodu zde patrony vypisujeme a uvádíme způsoby slavení těchto dnů.

Patronem Anglie je svatý Jiří (St. George). St. George's Day se tradičně slaví 23. dubna. V tento den zemřel a zároveň se pravděpodobně i narodil William Shakespeare. Svatého Jiřího spojujeme s vlastnostmi jako čest, statečnost či galantnost. Jeho vlajka (červený kříž na bílém pozadí) je vlajkou Anglie a součástí Union Jack. Anglie se však o Jiřího musí takzvaně dělit i s jinými zeměmi. O svatém Jiřím koluje spousty domnělých informací, ale věří se, že byl římským vojákem. Zároveň můžeme nalézt legendy a příběhy o tom, jak zabil draka a zachránil princeznu. Jiří však slíbil, že zabije draka a zachrání obyvatelé jen pokud konvertují ke křesťanství. Někdy se tedy vykládá, že drak zobrazuje pohanství. Tento den opět ale není státním svátkem, pouze národní den. Ačkoliv někteří

obyvatelé usilují o to, aby se jím stal. (Biles, 2020, s. 50-55) Griffin a Shurgin (1999, s. 301) dodávají, že tento den se občas konají v kostelech speciální bohoslužby a lidé mohou na počest svatého Jiřího červenou růží.

Den, který ale je státním svátkem neboli bank holiday (až od roku 2007) je St. Andrew's Day, avšak pouze ve Skotsku. Svatý Ondřej (St. Andrew) je patronem Skotska. Tento státní svátek se slaví ve Skotsku 30. listopadu. Svatý Ondřej je patronem rybářů, Skotska, ale i Ukrajiny, Ruska, Rumunska a dalších. Narodil se přibližně v 1. století n. l. v nynější Izraeli. Byl prvním z dvanácti apoštolů a starší bratr svatého Petra. Byl také ukřižován, ale jiným způsobem než Ježíš Kristus. Na kříži ve tvaru X, který se označuje jako „kříž svatého Ondřeje“. Spojení tohoto světce se Skotskem pochází z legendy. V této legendě byl muž jménem Regulus strážcem ostatků tohoto světce v Patrasu. Tento muž měl vidění, že ostatky budou převezeny do Istanbulu, a tak se rozhodl některé části schovat. Poté měl druhé vidění, podle kterého měl ostatky vzít na loď a zamířit na západ. Vyplul a vylodil se u břehu dnešního Skotska, kde ostatky uchoval. Existují i jiné verze legendy, jak se svatý Ondřej dostal do Skotska. Tento den je oslavou skotské kultury, kdy se tančí, konzumují tradiční pokrmy a probíhají večírky. Toto může být však podmíněno tím, co nařizuje skotská vláda. (Billes, 2020, s. 71-78)

Patronem Skotska je svatý David, takže lidé ve Walesu slaví 1. května svátek zvaný St. David's Day. O svatém Davidovi se toho příliš neví. Žil v 5. nebo 6. století a byl domorodcem. Údajně jeho matka byla znásilněna princem z Cereticu a porodila jej na vrcholu útesu. Stal se kazatelem a založil několik kostelů a klášterů po celém Walesu. Vykládá se, že se dožil 100 let. Zemřel 1. března, pravděpodobně roku 589. Svatý David je jediným velšským světcem, kterého římskokatolická církev svatořečila. I on má svou vlajku, ale na rozdíl od světců jiných částí Velké Británie není jeho vlajka součástí Union Jack. Den svatého Davida není státním svátkem, ale i přesto je Velšany hojně slaven. Tradičně lidé nosí pór nebo narcis a jí se pórkový vývar. Pořádají se koncerty, průvody a přehlídky. (Biles, 2020, s. 29-32)

V Británii tedy nelze určit jeden konkrétní den, který by byl oslavou státnosti jako je tomu v ČR. Proto je zde horší tyto události mezi sebou komparovat, neboť nemají zela shodný charakter. Shodují se primárně tím, že oslavují patrony daných zemí. Britové hojně oslavují narozeniny panovnice či panovníka, což v ČR není typické oslavovat narozeniny prezidenta. Naopak v USA slaví den zvaný Presidents' Birthday.

4.2.3 Independence Day (Spojené státy americké)

Svátkem, který lze označit za oslavu státnosti v USA, bychom mohli označit Den nezávislosti neboli Independence Day. Slaví se každoročně 4. července již od roku 1777. Myers (1972, s. 188) považuje tento den za největší vlastenecký v USA, kdy se slaví narozeniny národa.

Již v roce 1761 se začal projevovat opozice vůči Angličanům a jejich nadvládě. V roce 1767 byl schválen Townshend Act zavádějící dovozní cla na čaj, sklo, papír a další. Z těchto daní se financovaly platy britských guvernérů a soudců, což kolonisty rozzlobilo. Další výraznou událostí byl Bostonský masakr (konflikt mezi Brity a kolonisty), při kterém byli britští vojáci kamenováni, avšak nakonec zabili 5 kolonistů. Měsíc po této události se zrušil zmíněný Townshend Act s výjimkou daně na čaj, na který bylo uvaleno embargo. Kontroverze ohledně čaje vyvrcholila 18. prosince 1773, kdy kolonisté v kostýmu indiánů, vyhodili náklady čaje z anglických lodí do moře v přístavu v Bostonu. Událost se nazývá „Boston Tea Party“ neboli „Bostonské pití čaje“. Britové na to reagovali vysláním vojska a vyhlášením Intolerable Act. V září 1774 se sešel ve Filadelfii první kontinentální kongres, na kterém byla přijata Deklarace práv a stížností. V prosinci stejného roku došlo k nekrvavému konfliktu. V roce 1775 proběhly dvě bitvy u Lexingtonu a Concordu a George Washington přijal velení nad americkou armádou. Další bitva proběhla u Bunker Hill. V osudovém roce 1776 vystoupil Thomas Paine s brožurou „Zdravý rozum“. Také se konal druhý kontinentální kongres, který přijal prohlášení nezávislosti. Po dalších událostech prohlásil kontinentální kongres 2. července 1776 Spojené kolonie za svobodné a nezávislé státy. O další dva dny později po koumání byla Deklarace nezávislosti schválena (tamtéž, s. 189-194).

První oslavy v roce 1777 se odehrávaly ve Filadelfii za doprovodu zvonů, ohňostrojů a vater. Lodě vypálili 13 salv a domy měly v oknech zapálené svíčky. (tamtéž, s. 197) Cohen a Coffin (1987, s. 223) spojují tradiční oslavy Dne nezávislosti s ohňostroji, přehlídkami, koncerty a pikniky. Dále se konají různé veřejné akce i sportovní události. Hatch (1978, s. 623) navíc ve své knize popisuje i indiánské a eskymácké způsoby slavení. Indiánské kmeny pořádají powwows neboli speciální obřad spojený s tanci, zpěvem a hodováním. Na Aljašce naopak Eskymáci pořádají speciální eskymácké hry zahrnující závody na kajaku a soutěž o největší ulovenou běluhu.

Rybáčková (1995, s. 217-218) k samotnému dni a jeho oslavám uvádí následující: „Tento svátek a Den díkůvzdání koncem listopadu jsou nejameričtější svátky, kdy opravdu

máte pocit, že většina lidí je naladěna na podobnou notu. Den nezávislosti je také jakési oficiální zahájení okurkové sezóny a dovolených a obecného zvolnění pracovního tempa. Oslavy zahrnují průvody a pikniky, na nichž se servírují hamburgery a kukuřice a večer se pak konají ohňostroje. Dnes jsou ohňostroje velmi regulované a v řadě států (včetně New Jersey) jsou petardy a výbušné žabky zakázané.“

Den, který by se dal ve Spojených státech amerických označit za nejvíce podobný oslavě státnosti je Právě Den nezávislosti, který je však v porovnání s Dnem české státnosti mnohem mladší. V obou zemích jsou uvedené svátky státními svátky neboli v USA federal holiday. Američané oslavují oproti Čechům více bujařeji a pořádají přehlídky, průvody a odpalují ohňostroje. Můžeme vidět téměř všude americké vlajky. V ČR se setkáme spíše se speciálními bohoslužbami, případně trhy či slavnostmi a ve Staré Boleslavi s poutí. Většina Čechů tento svátek příliš neprožívá. Komparace oslavy státnosti mezi USA a Velkou Británií je vzhledem k tomu, že Britové nemají konkrétní svátek velmi znesnadněna.

4.3 Vánoce

Vánoce jsou jedním z nejvýznamnějších svátků v roce, které mají kořeny v křesťanství, ale zařazují se mezi poměrně mladý svátek. Nejdříve se slavily pouze Velikonoce až později i Vánoce. Vánoční doba v křesťanské církvi trvá od Narození Páně do Křtu Páně. Poprvé se narození Krista slavilo údajně v Římě v roce 336, přesněji 25. prosince, ačkoliv to není zcela jisté, že se opravdu v tento den narodil. (Vavřínová, 2000, s. 16) S Vánocemi se pojí i doba adventu. Ačkoliv tento svátek pojíme především s křesťanstvím, oslavují jej hojně i lidé nevěřící. V poslední době lidé vánoční čas pojímají spíše jako čas trávený s rodinou. V každé zemi se liší datum slavení i jednotlivé zvyky během tohoto období.

4.3.1 Vánoce (Česká republika)

Vondrušková (2015, s. 37) o Vánocích v naší zemi hovoří následovně: *„Trochu s nadsázkou by se dalo říci, že v našem světě existují souběžně tři druhy Vánoc. Těmi prvními jsou církevní svátky k oslavě narození Ježíše Krista, druhé jsou lidové, které nás nabádají dodržovat zvyky a pověry a recyklují pohanské rituály zimního slunovratu, třetí moderní jsou plné shonu, barev a přemíry ozdob, jsou to Vánoce komerční, které nás nutí plnit spíše a nakupovat hromady dáreků. Věřící křesťané říkají, že jsem si ponechali Vánoce, ale vytěsnili jsme z nich Ježíše Krista.“*

Slovo Vánoce pochází ze staroněmeckého wīnachten neboli svatá noc (Večerková, 2015, s. 395). S tímto svátkem se pojí přípravné období zvané jako advent, kdy křesťané

očekávají Kristovo narození. Dříve mohl trvat čtyři až osm týdnů, ale nyní zahrnuje čtyři týdny a začíná nejbližší nedělí k 30. listopadu. (Frolec, 1989, s. 22) Večerková (2015, s. 349) dodává, že tato první adventní neděle může připadnout na období mezi 27. listopadem až 3. prosincem a poslední adventní neděle musí nastat nejpozději 24. prosince. Vondrušková (2015, s. 20) mimo tuto periodizaci uvádí také názvy těchto čtyř adventních neděl – železná, bronzová, stříbrná a zlatá. Zároveň definuje i původ slova advent, které se odvodilo z latinského slova *adventus* znamenající příchod, neboť církevním smyslem tohoto období je čekání na příchod Mesiáše. Církev dříve ustanovila, aby lidé po dobu adventu navštěvovali bohoslužby, vyhýbali se společenským akcím, tělesné rozkoši a jedli i pili střídmo. Večerková (2015, s. 350-351) toto chování označuje jako starý adventní půst. Uvádí také liturgicko-hudební ranní mariánské mše zvané *roráty*. Avšak dále dokládá, že 20. století přineslo jiné symboly adventu jako například adventní věnec se čtyřmi svíčkami a obloukovité osvětlení v oknech, které mají kořeny v protestantském Německu. Vavřínová (2000, s. 25-26) ve své publikaci vyzdvihuje jeden z nejoblíbenějších současných zvyků adventu, kterým je adventní kalendář. Děti ho dostávají od svých rodičů na první adventní den, aby si připomněly smysl a význam adventu a zároveň zkrátily čekání na samotné Vánoce. Dříve měly podobu vystřihovánek obrázků a básniček, později byl naplněn čokoládovými bonbony. Moderní kalendáře již mají mnoho podob a často je dětem přináší až sv. Mikuláš. Během adventu nalezneme více dní, které jsou zasvěceny různým křesťanským světcům, např. sv. Barboře či sv. Lucii.

Nejdůležitějším či možná nejoblíbenějším dnem Vánoc v České republice shledáváme 24. prosince neboli Štědrý den. Tento den předchází dnu narození Krista a mimo jiné připomíná památku biblických prarodičů Adama a Evy. V lidovém prostředí zahrnoval přípravu na štědrou večeři a následující svátky. Lidé uklízeli, obstarávali zvířata a myli se všichni členové rodiny. Všechny činnosti měly na Štědrý den obřadní význam a byl naplněn magií. (Večerková, 2015, s. 397) Vavřínová (2000, s. 46-47) popisuje, že dříve si lidé celý den odpírali jídlo i pití a poté byla bohatá večeře z postních pokrmů. Ta symbolizovala oběť a poděkování Bohu za dar lidstvu v podobě Syna. Vondrušková (2015, s. 41) doplňuje, že lidé buď nejedli vůbec nebo jen prostá postní jídla a dětem slibovali zlaté prasátko, pokud dodrží půst. Jinde se vyhrožovala Perchtou, která dětem rozpáře břicho. Tradice s půstem a zlatým prasátkem se i dnes v některých rodinách dodržuje. Nejoblíbenějším vánočním zvykem bývá navštěvování půlnoční vánoční mše (Vavřínová, 2000, s. 98).

S Vánoci se úzce pojí tradice vánočního stromku, která opět pochází z Německa přibližně z 16. století. Původně měly stromky charitativní účel, neboť se jeden velký postavěl nejčastěji na rynku s ozdobami z oplatků a ovoce pro chudé. Tradice vánočních stromků se u nás rozšířila v 19. století. Na venkov pronikaly vánoční stromky velmi pomalu, lidé zde zdobily jen vánoční chvojky. Stromek můžeme zdobit ozdobami různého typu – skleněnými, papírovými, korálkovými, plastovými, slaměnými či dokonce sladkostmi nebo svíčkami. (Vondrušková, 2015, s. 43-45) Podle Vavřinové (2000, s. 112) se začala historie vánočního stromku psát již v 6. století díky opatu Kolumbánovi z Luweulu a Bobbia. U nás údajně poprvé nastrojil stromek Jan Karel Liebich. Dále uvádí, že dnes můžeme stromky vidět ve všech výlohách obchodů na náměstích i ve všech oknech domů. Večerková (2015, s. 433) předkládá, že od 20. století se stal stromek novodobým symbolem Vánoc. Avšak problémem této tradice u českých vlastenců byl i její německý původ.

Pod správný vánoční stromek dnes patří i nadílka neboli dárky, což je poměrně mladá tradice, která se součástí Vánoc v českých zemích stala v 19. století (Vavřinová, 2000, s. 60). Dárky v České republice nosí dětem i dospělým Ježíšek na Štědrý den večer. Na rozdíl od Santy Clause není zcela jasné, jak přesně Ježíšek vypadá. Ztotožňujeme jej s Jezulátkem narozeným v Betlémě nebo jej zobrazujeme jako dítě či andělíčka. Výjimečně se můžeme setkat i s názorem, že se podobá Santu Clausovi. (Vondrušková, 2015, s. 52) Vavřinová (2000, s. 89) o něm hovoří jako o nejznámějším a nejoblíbenějším vánočním duchovi. Hojně rozšířeny jsou i betlémy právě se zmiňovaným Ježíškem v jesličkách.

Rozdávání dárků u stromečku předchází ještě štědrovečerní večeře. Dříve se tradovalo, že by večeře měla obsahovat devět chodů. Zahajovala se kouskem chleba či oplatkou s medem. Jako hlavní chod se podávaly různé kaše či houbové nákypy. Někde konzumovali polévky či omáčky a jako dezert sušené ovoce. Typickým pitím bylo pivo, pálenka a později punč a čaj. Podle církve se však nesměl podávat alkohol a maso. Kapr, který se dnes hojně podává, byl dříve pokládán za postní jídlo a nebyl takto oblíbený. Smažený kapr se rozšířil až ve 20. století. Stejně jako dnes se i dříve pekly vánočky a některé druhy cukroví. (Vondrušková, 2015, s. 47-48) Večerková a Frolcová (2010, s. 237) připomínají, že by se u stolu mělo ponechat volné místo pro pocestného či zemřelého člena rodiny. Také zvyk pod ubrus vkládat peníz jako symbol bohatství. Dnes lidé pokládají pod talíř i šupinu pro štěstí. Večerková (2015, s. 406) popisuje, že na počet lidí u stolu se velmi dbalo a rodiny si někdy půjčovaly lichého člena, aby jich byl u stolu sudý počet. Na sudý počet u stolu se velmi dbalo jinak by se rodině ztratil tento lichý člen, a tak někdy seděl zcela bokem, aby k tomu nedošlo.

Vondrušková (2015, s. 50-51) přidává i další pověry. Uvádí, že by hospodyně neměla vstávat od stolu jinak rodina nezůstane pospolu. Vánoce jsou celkově naplněny velkým množstvím tradic, pověr a zvyků. Štědrý den se řadí mezi nejhojnější dny v roce, co se týče zvyků. Rozkrojují se jablka, hází se botou, lije se olovo či se pouští skořápky se svíčkami.

Mimo Štědrý den se mezi ostatní svátky v ČR řadí i 25. a 26. prosinec. 25. prosinec neboli Boží hod vánoční, v kalendáři nazýván jako 1. svátek vánoční je dnem narození Ježíše Krista. Říkalo se, že vše, co se v tento den dobře započne, bude platit po celý rok. Podle lidových tradic se nesmělo pracovat ani vítat návštěvy. (Večerková, 2020, s. 445) Vondrušková (2015, s. 61) zdůrazňuje, že lidé odpočívali po náročných předchozích dnech. V současné době se lidé na Boží hod vánoční věnují rodině či navštěvují své příbuzné a předávají jim dárky.

Druhý svátek vánoční neboli svátek sv. Štěpána byl v českých zemích spojován s koledou. Z darovaných předmětů se usuzovala budoucnost. Ve městech i na vesnici lidé chodili navštěvovat své rodiny a obdarovávat je. (Vavřinová, 2000, s. 129)

Vánoce v České republice se stávají čím dál více světské, ačkoliv jejich původ pramení z křesťanství. Lidé stále hojně navštěvují půlnoční mše, vystavují betlémy a udržují tohoto křesťanského ducha v podobě Ježíška. Na druhou stranu se stále více zaměřujeme na čas strávený s rodinou a jejich obdarování u vánočního stromečku. V období adventu má většina domácností adventní věnec a děti otevírají adventní kalendáře všeho druhu. Lidé hojně navštěvují vánoční trhy a pečou velké množství různého cukroví a vánočku. Nejdůležitějším dnem je Štědrý den, který připadá na 24. prosince. Večer před rozbalováním dárků se rodina sejde u večeře, která se nejčastěji skládá z kapra a bramborového salátu. České Vánoce disponují velkým množstvím rozdílů oproti anglosaským zemím, avšak symbol jejich Vánoc Santa Claus se často i přes nevoli některých občanů rozšiřuje i zde.

4.3.2 Christmas (Velká Británie)

Ve Velké Británii za nejvýznamnější den Vánoc neboli Christmas považují 25. prosince, což můžeme označit za první velký rozdíl oproti ČR. Celkově se Vánoce řadí mezi druhý největší náboženský svátek v křesťanském roce hned po Velikonocích. (Room, 1990, s. 66) Biles (2020, s. 80) zmiňuje, že název Christmas pochází ze slovního spojení „Christ’s mass“, což v překladu znamená Kristova mše. Avšak i přes křesťanské poselství se podle něj stávají Vánoce více světské a mnohými vnímané jako čas pro rodinu. Vavřinová (2000, s.

221) poukazuje na fakt, že od roku 1841 zde Vánoce začínají zažehnutím jedle na Trafalgarském náměstí členem královské rodiny.

I zde stejně jako v ČR předchází Vánocům období trvající čtyři neděle zvané advent, kdy se očekává příchod Krista (Patte, 2010, s. 7). Adventní kalendář se z Německa rozšířil i do Velké Británie. Obvykle bývá ve formě kartonové krabice s obrázkem a 24 políčky pod kterými děti naleznou čokoládu a obrázek. Lze se setkat také se svíčkou, která má 24 prstenů a postupně se pálí podle dnů. Předchůdcem čokoládových kalendářů byly vyřezávané kalendáře ze dřeva či jen natištěné na kartě. (Biles, 2020, s. 87)

Den před Vánoci neboli Štědrý den Britové označují jako Christmas Eve. Někteří obyvatelé na poslední chvíli nakupují dárky a vše připravují. Avšak většina už má dávno vyzdobené domy a vše nachystané. Říkalo se, že v tento den se nesmí do domu nosit cesmína či jmelí, protože by to přineslo neštěstí. Lidé zpívají koledy a většina i nevěřících navštěvuje půlnoční mši podobně jako v ČR. Mimo tuto půlnoční mši se oblíbenými staly bohoslužby pro děti zvané Christingle, kde děti vyrábí zdobené pomeranče. Večer děti věší punčochy či povlaky na polštář na krb, kdyby v noci navštívil jejich dům Father Christmas a nechal jim v nich drobné dárky. Chodí však jen k hodným dětem a slézá do jejich domu komínem, což může být problémem, pokud nějaký dům komín nemá. Údajně mu udělá radost, pokud mu zanecháte koláč z mletého masa a sklenku whiskey, případně mrkev a misku s vodou pro jeho soby. (Biles, 2020, s. 95-96) Vavřínová (2000, s. 221-222) o tomto dni hovoří jako o předvečeru svátku, kdy se rodina sejde u skromné večeře, na které se podává hrachová polévka a teplá šunka. Také zmiňuje, děti nenavštěvuje Ježíšek jako u nás, ale sv. Mikuláš neboli Santa Claus. Mimo punčoch či povlaků mohou děti použít i povlak na peřinu, kam hodné děti dostanou dárek a zlobivé uhlí či rašelinu. Room (1990, s. 67) argumentuje, že punčochu lze zavěsit i na čelo postele. Zároveň vysvětluje, že doopravdy to není Santa Claus ale rodiče, kteří do nich dětem dají dárky. Což se shoduje i s českým Ježíškem, který doopravdy neexistuje a dárky pod stromek dávají rodiče. Room (1990, s. 335) navíc specifikuje, že Santa Claus neboli jinak označován jako Father Christmas nemá žádné spojení s náboženskými aspekty. Vondrušková (2015, s. 53)

Ve Velké Británii stejně jako v ČR má většina domácností vánoční stromeček. Obvykle se zdobí jedle různými ozdobami a světly (tamtéž, s. 67). Biles (2020, s. 100) upřesňuje, že ač tradice moderních vánočních stromů pochází z Německa, první měli již v roce 1440 v Estonsku. Vavřínová (2000, s. 222) vyzdvihuje i legendu spojenou s vánočními

stromky ve velké Británii. Šedesát tři trpaslíků hlídá vchod do jeskyně, v které přebývá vládce Vánoc. O Vánocích ten třišedesátý vykřikne a trpaslíci se rozběhnou kácet do lesa jedle a pak je ozdobí.

Následující den označovaný jako Christmas Day (25. prosince) je ústředním dnem Vánoc ve Velké Británii a zároveň také bank holiday. Děti si ráno rozbalují dárky a celkově se schází celá rodina. Lidé navštěvují bohoslužby, poslouchají koledy a panovníkův projev a jedí štedrou vánoční večeři, která obsahuje pečeného krocana, vánoční puding, mleté koláče a víno. (Room, 1990, s. 66) Večerková (2000, s. 222) upřesňuje, že rodiny hodují pozdního odpoledne. Dříve oblíbený roastbeef nahradil krocán s kaštanovou nádivkou za vlády krále Jakuba I. Griffin a Shrugin (1999, s. 758) rozvádějí téma večeře více. Podává se oblíbený krocán nebo různé druhy masa jako husa, kuře nebo roastbeef. Zmiňují i mleté koláče, které se mohou vyměňovat mezi domácnostmi a posílají se i přátelům. Velmi oblíbeným pokrmem je i Christmas pudding neboli vánoční puding, který se připravuje již v neděli označované jako Stir-Up Sunday (poslední neděle před adventem). Bývá v něm ukryta mince pro štěstí. Zmiňují i oblíbenou zábavu u stolu Christmas crackers. Biles (2020, s. 91) popisuje, jak tyto crackers vypadají. Je to papírová nebo kartonová trubička olemovaná barevným papírem, ovázaná ze dvou stran stuhou a má oba konce zkroucené. Uvnitř se nachází papírová koruna spolu s vtipem či moudrostí. Obvykle se vyskytují na stole při večeři a poté se před nebo po jídle ve dvojicích roztrhávají. Večerková a Frolcová (2010, s. 200) zmiňují i údajný původ vánočního pudinku, jenž se vyvinul ze dříve podávané skotské kaše. Tato kaše obsahovala vývar z hovězí kosti a ovesnou mouku.

Dalším bank holiday ve Velké Británii je 26. prosinec neboli Boxing day, který je křesťanským zvykem. Ve středověku se v tento den rozdávaly almužny chudým. Dříve se do kostelů dávaly krabice, do kterých se dávaly peníze pro chudé. Zaměstnavatelé nebo hlavy domu dávaly do krabice peníze a podřízení či učňové si je později rozdělili. Hospodáři takto obdarovali pošťáka a další osoby poskytující služby. Dnes bychom toto pravděpodobně označili pojmem spropitné. (Biles, 2020, s. 87-88)

Ve Velké Británii podobně jako v ČR se stávají Vánoce více světské postupem času, a především se stávají časem stráveným s rodinou. Stejně jako v ČR dne figuruje období adventu a děti otevírají adventní kalendáře, také zde lidé mají vánoční stromky v domácnostech. Velkým již zmíněným rozdílem je nejvýznamnější den, který v Británii připadá o den později na 25. prosince. Ve Velké Británii nosí dětem dárky Father Christmas

neboli Santa Claus, který chodí komínem a děti věší punčochy na krb a nechávají mu malou svačinu, poté se dárky rozbalují až 25. prosince ráno. V ČR nosí dárky Ježíšek již v podvečer 24. prosince a děti nevěší žádné punčochy a dárky rozbalují již ten stejný večer. Naprosto rozdílná bývá i vánoční večere v obou zemích. Ve Velké Británii slaví 26. prosince Boxing day, který má svou podstatu v obdarovávání peněz v krabici. Avšak v ČR slavíme svátek sv. Štěpána, kdy se dříve chodilo koledovat a dnes již slouží spíše k odpočinku a setkávání s rodinou.

4.3.3 Christmas (Spojené státy americké)

Stejně jako ve Velké Británii je nejdůležitějším dnem 25. prosinec, který se zde řadí mezi federal holiday neboli státní svátek. Původ slova je taktéž totožný. Vavřinová (2000, s. 219) zmiňuje, že křesťanské Vánoce se slaví v Americe podobně jako v Británii. Dále uvádí, že Američané zdobí domy i zvenku a někdy až přespříliš.

Stejně jako v předchozích dvou zemích i zde období Vánoc předchází Advent, který trvá čtyři neděle a začíná tou nejbližší k 30. listopadu. Dříve se v tomto období držel půst, dnes jej drží jen některé náboženské řády. (Myers, 1972, s. 284) Hatch (1978, s. 1060) předkládá, že vzhledem k tomu, že se jedná o období čekání na příchod Ježíše Krista, bývá pořádáno množství liturgických bohoslužeb. I přesto, že v Evropě (i u nás v ČR) bývá rozšířenější, nalezneme adventní věnec i ve Spojených státech. Každou neděli se zapálí jedna ze čtyř svíček. Zároveň i zde děti otvírají každý den okénko adventního kalendáře. Vavřinová (2000, s. 26-27) dokládá, že se do USA adventní kalendář dostal díky německým přistěhovalcům. V 50. letech se na papírovém kalendáři začal objevovat i Mickey Mouse mimo Santy Clause. Mimo klasických vystříhaných se ve 20. století začaly plnit bonbony či čokoládou.

Christmas Eve neboli 24. prosinec předchází dnu hlavních oslav v USA. Tento den spojujeme s časem radostných oslav a příprav na další den. Avšak pro většinu spíše vyvrcholení těchto příprav, které probíhaly po celou adventní dobu. Středobod náboženských oslav tvoří bohoslužba, kdy některé začínají o půlnoci. Půlnoc proto, že podle některých tvrzení se Ježíš v tuto hodinu narodil. Protestantské církve mohou bohoslužby konat i dříve večer. Ve spojených státech je Christmas Eve spojen s vánočními světýlky a stromkem, časem především pro rodinná setkání a zpívání koled. Koledy se do USA dostaly z Anglie. Děti věší punčochy na krbovou římsu a doufají, že jim ji Santa Claus naplní v noci malými dárky. (Hatch, 1978, s. 1135-1136)

Postavu Santa Clause zavedli v Americe Holanďané, kteří tuto postavu nazývali Sinter Klass a angličtí osadníci jméno zkomolili právě na jméno Santa Claus. Avšak původně se dárky dávaly až 6. ledna a později se za neúmyslného přičinění profesora anglické literatury Clementa Clarka přesunulo rozdávání dárků na 24. prosince. Napsal báseň, v které popisuje, jak Santa Claus vypadá. Popisuje zde, že do domu chodí komínem i přes svou váhu. Děti mu mohou napsat dopis a musí pověsit punčochu do komína, na kliku nebo na okno, aby jim dal dárky. Také podobně jako ve Velké Británii mu nechávají drobné občerstvení. Avšak zde mu děti chystají sušenky a mléko. Spojují se s ním sobové a skřítky vyrábějící na Aljašce dárky. Černošští Američané si vymysleli i pomocníka nazývaného Uncle Santa Claus, který má mírně rozdílné charakteristiky. (Vavřinová, 2000, s. 219-220) Vondrušková (2015, s. 54) naopak uvádí, že jeho skřítky vyrábí dárky na severním pólu. K rozšíření jeho dnešní podoby přispěla především značka Coca-Cola. Kritici v dnešní době poukazují na komercializaci Vánoc, přejídání a velké finanční výdaje (Hatch, 1978, s. 1142).

Vánoční stromky se těší velké popularitě v USA, avšak pravé jehličnany bývají drahé, a tak se nahrazují umělými stromky. Podobně to můžeme pozorovat i v ČR, kde lidé také mívají umělé stromky. Někteří ekologicky založení obyvatelé zdobí stromy v květináči nebo na zahradě. V Pasaděně nalezneme dokonce kilometr a půl dlouhou alej stromků, která se od roku 1921 na Štědrý večer rozzáří barevnými žárovkami. (Vavřinová, 2000, s. 219) Myers (1972, s. 332) dokládá, že první zmínka o vánočním stromku v Americe pochází z roku 1821 z deníku Matthewa Zahma. Hatch (1978, s. 1146) zmiňuje, že první vánoční strom v Bílém domě postavil prezident Pierce v roce 1856. Ve 20. století se ujalo stavět ozdobené stromky světlý na důležité místo ve městě.

V USA stejně jako ve Velké Británii, jak již bylo výše zmíněno je nejvýznamnějším dnem 25. prosince neboli Christmas Day, který stejně jako ve všech zemích připomíná pro křesťany narození Ježíše Krista. V USA je tento den federal holiday. Ve vyzdobených kostelech se ozývají koledy, vánoční hymny a kázání o narození Páně. Římští katolíci se musí zúčastnit alespoň jedné ze tří mší a protestanté mají zvláštní bohoslužbu hned ráno. (tamtéž, s. 1141) Děti ráno rozbalují dárky a večer nastává čas vánoční večeře, na které se podává krocan s nádivkou. Bývá upravován v chřestové omáčce a podáván s bramborami, bramborovou kaší a zeleninou. Dále se podává pudink a ovocné koláče, vaječný koňak a pečení perníkoví panáčci. (Vavřinová, 2000, s. 219) Rybáčková (1995, s. 221) argumentuje, že každá etnická skupina konzumuje jinou štědrovečerní večeři. Griffin a Shrugin (1999, s. 762) popisují pověru, která se traduje i v ČR. Pokud se chlapec a dívka potkají pod jmelím od 25. prosince

do 6. ledna musí se políbit. Cohen a Coffin (1987, s. 395, 398) uvádí i další pověry a tradice. Když není zima na Vánoce, bude zima na jaře. Také pokud jsou bílé Vánoce, bude prázdný hřbitov, avšak pokud není sníh, bude hřbitov plný. Nemělo by se ani prát prádlo tři týdny po Vánocích jinak se vypere pryč i člen rodiny. Děti narozené o Vánocích údajně rozumí řeči zvířat. Lidé, kteří pálí v krbu o Vánocích poleno, měli by si kousek nechat jako ochranu před bleskem a požárem pro další rok. Existuje mnohem více dalších pověr a zvyků.

Vánoce v USA se slaví obdobně a mají spousty podobností s Vánocemi ve Velké Británii. V obou zemích dětem nosí dárky Santa Claus a za nejvýznamnější den se považuje 25. prosinec. Obě země podávají na večeři krocana. V obou zemích se oslavuje advent, děti otvírají adventní kalendáře a zdobí se vánoční stromky. Rozdílem může být, že děti ve Velké Británii nechávají Santovi koláč a whiskey, kdežto děti v Americe mu nechávají sušenky a mléko. Američané také neslaví žádný Boxing day. V USA lidé navíc zdobí hojně domy i zvenku spousty světýlky. Při porovnání s Českou republikou nalezneme opět více rozdílů. Dětem zde nosí dárky Santa, a ne Ježíšek a rozbalují je opět až další ráno, avšak u nás již večer. Opět se liší i štědrovečerní večeře, kdy Američané mají krocana a Češi kapra. Liší se i pověry a zvyky, které se uplatňují. V ČR nepálíme polena a nenecháváme si kousek, v USA naopak zase nerozkrajují jablka. Naopak líbání pod jmelím se uplatňuje v obou zemích. I zde ale sdílíme advent, adventní kalendář, adventní věnec či půlnoční mše.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo porovnat, identifikovat a poukázat na rozdíly i podobnosti vybraných svátků v České republice, Velké Británii a Spojených státech amerických. Navíc také upozornit na stejné či rozlišné způsoby slavení, symboly, tradice a prožívání těchto dní obyvateli daných států.

Komparace probíhala primárně mezi ČR a jednotlivými anglosaskými zeměmi, ale i mezi Velkou Británií a Spojenými státy americkými navzájem. Většinou se autoři s jednotlivými tezemi o svátcích ve svých zemích shodují, výjimečně byly odhaleny protichůdné názory a někdy se jejich tvrzení vzájemně doplňují.

V první kapitole byly uvedeny primární publikace a dokumenty pro tuto práci, které byly poté použity pro obsahovou analýzu a komparaci textu. Přiblížil se stručně jejich obsah a forma zpracování.

V druhé kapitole se uvedly definice pojmu „svátek“, který každý autor definuje jinak. Vybrány byly tři různé definice pro porovnání. Definovali se v této kapitole i primární obory zabývající se svátky a uvádí se zde podle kterého autora a jakého přístupu byla práce zpracována.

Třetí kapitola uvedla výčet svátků v České republice, Velké Británii a Spojených státech amerických. Vymezuje se zde jaké druhy svátků a významných dní se v daných zemích slaví a datумы, na které připadají. Již zde byly odhaleny různé způsoby vymezení v jednotlivých zemích. Některé svátky označujeme v ČR jako státní svátky, zatímco v USA nejsou státním svátkem (Velikonoce). Obě anglosaské země mají velké množství svátků, které nemají konkrétní datum, což se v ČR neprojevuje.

Čtvrtá obsáhlá kapitola se soustředí na konkrétní komparaci určených svátků (Velikonoce, oslava státnosti, Vánoce) dle různých tvrzení autorů z jejich publikací. Zde stručně uvádíme zjištěné rozdíly a podobnosti.

Velikonoce ve všech třech zemích mají stejný původ a silné spojení s křesťanstvím. Sdílí společně i symboly v podobě zajíce či králíka a vejce. Všichni obyvatelé také navštěvují mše a celkově křesťanské tradice bývají stejné (půst, mazání popela, rozdávání ratolestí, zapalování svící). Britové mají spojenou středu před půstem s palačinkami, což v menší míře nalezneme i v USA, ale nikoliv u nás. V ČR přejímáme tradice z anglosaských zemí v podobě honu na vejci či koulení vajec, avšak si udržujeme pomlázku, kterou naopak nenajdeme

v anglosaských zemích jako tradici. Rozdílné mohou být i jednotlivé pověry, které se prolínají celým obdobím Velikonoc.

Oslava státnosti je nejvíce rozdílným svátkem ze všech komparovaných a komparace byla znesnadněna. Britové nemají žádný oficiální den státnosti. Avšak pro přiblížení k ČR jsme uvedli oslavy jednotlivých patronů. Oslavu patronů nenalezneme v USA. Uvedeny byly i oslavy narození panovníka, které by se mohly přiblížit k oslavám státnosti, avšak tento den také není státním svátkem. V USA oslavují Den nezávislosti, který se slaví nejkratší dobu oproti komparovaným svátkům. Oslavy tohoto dne jsou nejbujarejšími ze všech zmíněných dnů. V ČR nebývá Den české státnosti slaven ohňostroji a průvody jako oslavy Dne nezávislosti. Za další rozdíl by se dalo považovat i datum těchto svátků, které je naprosto odlišné. Velikonoce a Vánoce se totiž slaví ve stejném období ve všech zemích.

Posledním komparovaným svátkem byly Vánoce. I zde nalezneme stejný původ a propojení s křesťanstvím ve všech zemích a postupný přesun k více světskému duchu tohoto svátku. Ve všech zemích nalezneme tyto společné znaky, tradice a symboly – advent, adventní kalendáře, zdobení stromků, půlnoční mše a dárky. V obou anglosaských zemích dárky dětem nosí Santa Claus a rozbalují si je až 25. prosince ráno, což označujeme za nejvýznamnější den Vánoc. V ČR nosí dárky Ježíšek a rozbalují se již 24. prosince večer, což je nejvýznamnější den Vánoc u nás. Odlišnosti se projevují i v podobě večere, kdy anglosaské země konzumují primárně krocana, v ČR jíme primárně kapra. V ČR nenalezneme ani zvyk věšení punčoch. Ve Velké Británii slaví 26. prosince Boxing Day, avšak ostatní země tento svátek neslaví. V ČR máme spousty pověr na Štědrý večer (rozkrajování jablka, házení botou, šupina pod talíř), které v anglosaských zemích nenalezneme.

Myslíme, že se nám podařilo co nejvíce naplnit cíle práce a přinést ucelený přehled o tradicích a slavení jednotlivých svátků ve vybraných zemích. Věříme, že tato práce přispěje k lepší orientaci v tématu svátků a k pochopení různých kultur.

POUŽITÁ LITERATURA

Knihy:

BILES, Mike. *A bit about Britain's high days and holidays*. [Velká Británie]: Mike Biles, [2020]. ISBN 979-8-5763-9900-0.

COHEN, Henning a COFFIN, Tristram Potter (ed.), 1987. *The Folklore of American holidays*. Gale Research. ISBN 0-8103-2126-2.

CVEJNOVÁ, Jitka, 2013. *Co chcete vědět o České republice: učebnice reálií*. 4. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2291-0.

PATTE, Daniel, 2010. *The Cambridge Dictionary of Christianity*. Cambridge University Press. ISBN 9780521820967.

FROLCOVÁ, Věra, 2020. *Velikonoce v české lidové kultuře*. Vydání druhé. V Praze: Vyšehrad. ISBN 978-80-7601-280-6.

FROLEC, Václav; SNÍŽKOVÁ, Jitka; DAVIDOVÁ, Věra; ČERVENKA, Jan a DVORSKÝ, Ladislav, 1989. *Vánoce v české kultuře*. Praha: Vyšehrad. ISBN 80-7021-018-4.

GRIFFIN, Robert a SHURGIN, Ann H. (ed.), 1999. *The Folklore of World Holidays*. 2nd ed. Gale. ISBN 0-8103-8901-0.

HATCH, Jane M. (ed.), 1978. *The American book of day*. 3rd ed. New York: Philip Wilson. ISBN 0-8242-0593-6.

MATZ, Mary, 2008. *Life and culture in the USA: Reálie Spojených států amerických*. Plzeň: Fraus. ISBN 978-80-7238-786-1.

MYERS, Robert J., Hallmark Cards (ed.), 1972. *Celebrations; the complete book of American holidays*. Doubleday. ISBN 9780385076777.

NOVOTNÁ, Hedvika; ŠPAČEK, Ondřej a ŠTOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ, Magdaléna (ed.), 2019. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: FHS UK. ISBN 978-80-7571-025-3.

PETRUSEK, Miloslav; MAŘÍKOVÁ, Hana a VODÁKOVÁ, Alena, 1996. *Velký sociologický slovník*. I. svazek (A-O). Praha: Karolinum. ISBN 80-718-4164-1.

PETRUSEK, Miloslav; MAŘÍKOVÁ, Hana a VODÁKOVÁ, Alena, 1996. *Velký sociologický slovník*. II. svazek (P-Ž). Praha: Karolinum. ISBN 80-718-4310-5.

- PRÝMEK, Petr, 2015. *Svátky v Čechách*. Praha: Jonathan Livingston. ISBN 978-80-87835-97-5.
- REICHEL, Jiří, 2009. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Sociologie (Grada). Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3006-6.
- ROOM, Adrian, 1990. *An A to Z of British life*. Oxford: Oxford University Press. ISBN 01-943-1144-9.
- RYBÁČKOVÁ, Jiřina, 1995. *Amerika v zrcadlech*. Praha: Český spisovatel. ISBN 80-202-0571-3.
- SANTINO, Jack, 1995. *All around the year: Holidays and celebrations in American life*. University of Illinois Press. ISBN 978-0-252-06516-3.
- VAVŘINOVÁ, Valburga, 2000. *Malá encyklopedie Vánoc*. Praha: Libri. ISBN 80-859-8381-8.
- VAVŘINOVÁ, Valburga, 2006. *Malá encyklopedie Velikonoc*. Praha: Libri. ISBN 80-7277-292-9.
- VAVŘINOVÁ, Valburga, 2015. *Abeceda Velikonoc*. Druhé vydání. Modrá hlava. Praha: Krásná paní. ISBN 978-80-86713-68-7.
- VEČERKOVÁ, Eva, 2015. *Obyčeje a slavnosti v české lidové kultuře*. Kulturní historie. V Praze: Vyšehrad. ISBN 978-80-7429-627-7.
- VEČERKOVÁ, Eva a FROLCOVÁ, Věra, 2010. *Evropské Vánoce: v tradicích lidové kultury*. Praha: Vyšehrad. ISBN 978-80-7429-006-0.
- VONDRUŠKOVÁ, Alena, 2015. *Český lidový a církevní rok*. Brno: MOBA. ISBN 978-80-243-6761-3.
- WHITTON, Paul a WHITTON, Hana, 2009. *Realie Velké Británie a Severního Irsku: Life and culture in the UK*. Plzeň: Fraus. ISBN 978-80-7238-828-8.

Internetové zdroje:

ADAMCOVÁ, Pavla, 2024. *Zrušit zákaz prodeje o svátcích? Rozhodnou poslanci*. Online. In: Peníze.cz. 10. 4. 2024. Dostupné z: <https://www.penize.cz/nakupy/454045-zrusit-zakaz-prodeje-o-svatcich-rozhodnou-poslanci>. [cit. 2024-06-01].

COCHRANE, Ellis, 2023. *Why does King Charles have two birthdays?* Online. In: Country Living. November 14, 2023. Dostupné z: <https://www.countryliving.com/uk/news/a45830937/why-king-charles-two-birthdays/>. [cit. 2024-06-06].

Fact file: What is Holy Saturday?, 2023. Online. In: The Church of England. Dostupné z: <https://www.churchofengland.org/media-and-news/stories-blogs-and-features/fact-file-what-holy-saturday>. [cit. 2024-04-08].

GARNSWORTHY, Jana, 2019. *Státní svátky ve Velké Británii aneb Bank Holidays*. Online. In: Magazín Velká Británie. Dostupné z: <https://www.velka-britanie.co.uk/statni-svatky-ve-velke-britanii-aneb-bank-holidays/>. [cit. 2023-12-28].

HARRISON, Elizabeth, 2014. *Why do British monarchs have two birthdays?* Online. In: HISTORY. June 13, 2014, May 16, 2023. Dostupné z: <https://www.history.com/news/why-do-british-monarchs-have-two-birthdays>. [cit. 2024-04-09].

Holiday, c2024. Online. In: Dictionary.com.

Dostupné z: <https://www.dictionary.com/browse/holiday>. [cit. 2024-02-28].

MPSV, 2024. *Zákon č. 245/2000 Sb., o státních svátcích, o ostatních svátcích, o významných dnech a o dnech pracovního klidu*. Online. In: MPSV. Příručka pro personální agendu a odměňování zaměstnanců. Dostupné z: https://ppropo.mpsv.cz/zakon_245_2000. [cit. 2024-03-13].

MUNSON, Olivia, c2024. *How many federal holidays are there? Make sure you don't miss your days off in 2024-25*. Online. In: USA TODAY. Dostupné z: <https://eu.usatoday.com/story/news/2023/06/29/how-many-federal-holidays-are-there/70348203007/>. [cit. 2024-03-14].

Petition Introduce a UK National Day to celebrate our United Kingdom, 2015. Online. Petitions - UK Government and Parliament. Dostupné z: <https://petition.parliament.uk/archived/petitions/104343>. [cit. 2024-05-09].